

FÖRSVUNNA BYGGNADER I GAMLAKARLEBY CENTRUM

En mångsidig byggnadskultur har fått ge vika
för stadens tillväxt och modernisering.
Antingen genom rivning eller eldsvåda.

En försvunnen byggnadskultur

Lars-Eric Thylin / 2022

Sammanställning av bilder på hus och byggnader som inte lyckats överleva under Gamlakarlebys utveckling

Rivningsivern sedan 1960-talet har skördat många fina byggnader och många fina arkitektoniska detaljer har försvunnit.

Få är de värdebyggnader där man gått in för en renovering.

Gällande den gamla byggnadskulturen verkar det som om vi förnöjt oss med Neristan som ett historiskt inslag från gamla tider. – Övriga centrum bebyggs med tunga betongkolosser, där detaljrika arkitektoniska inslag inte välkomnas.

Sedan 1960-talet har ca **90** hus och byggnader försvunnit i stadens centrumområde:

- Långbrogatan 28 st
- Storgatan 20 st
- Strandgatan 10 st
- Torggatan 32 st

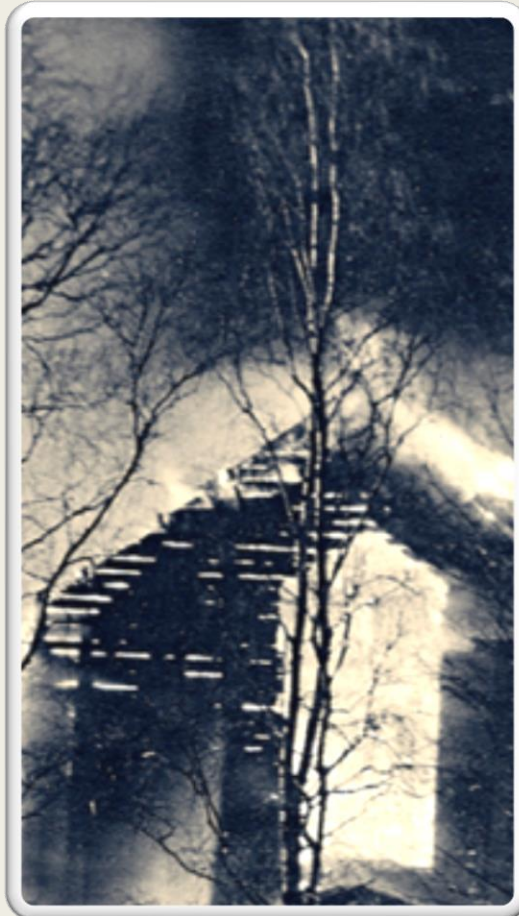
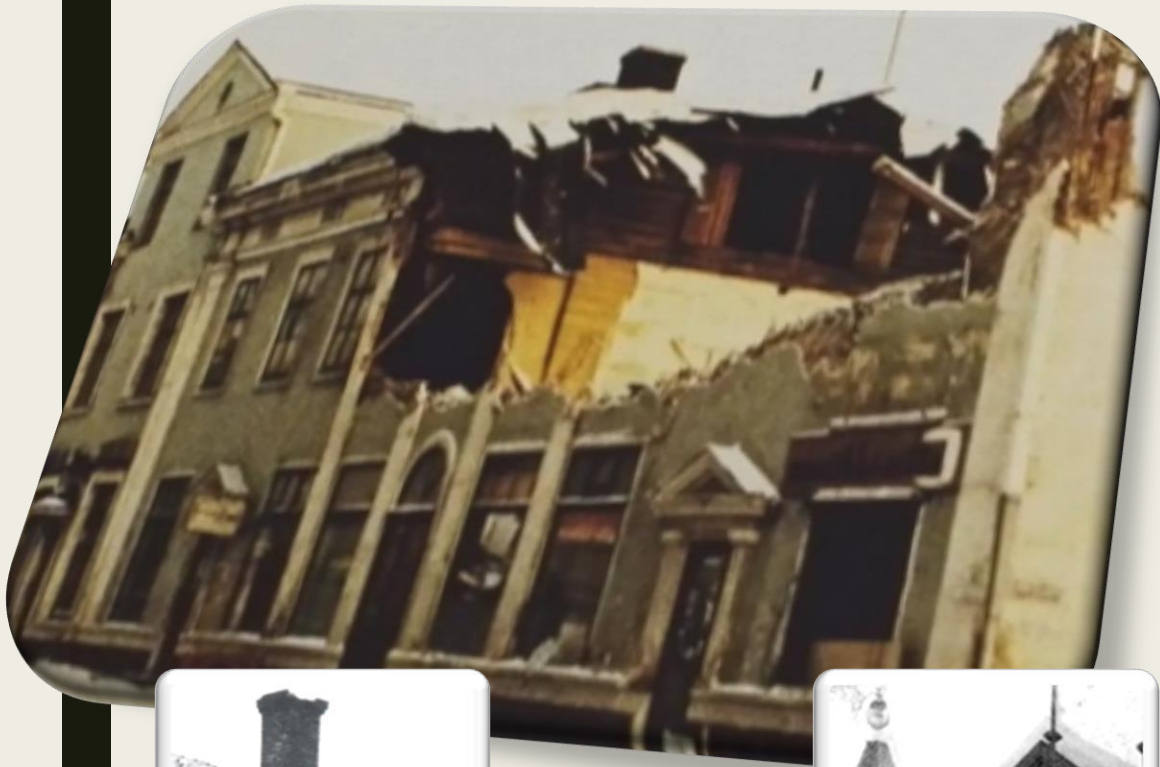
Naturligtvis hade många av dessa "tjänat ut sin tid", och det var inte ekonomiskt försvarbart att renovera.

Lars-Eric Thylin

Mediahörnet förr i tiden..

*Ur vägen !
Ge utrymme för
Det Nya !*

Stadens första stenhus

Byggd av Joachim Donner 1806

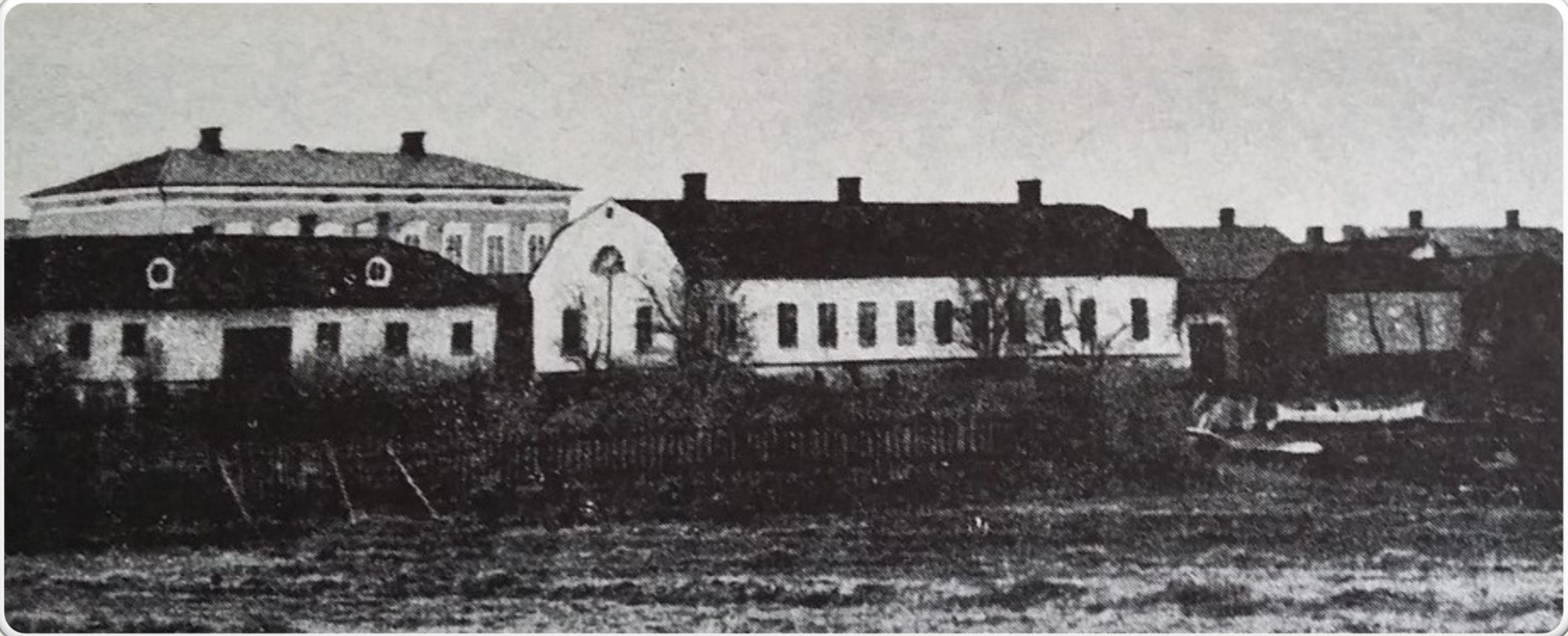

Bild från 1870

Delar av byggnaden finns ännu kvar
i det nuvarande Societetshuset

Joachim Donners hus

Andra våningen tillbyggdes
i slutet av 1800-talet

Bilden tagen före
mejeribrons bygge 1905

”Donnerska stranden”

1901

KOKKOLA.

"ALEA" V-1901

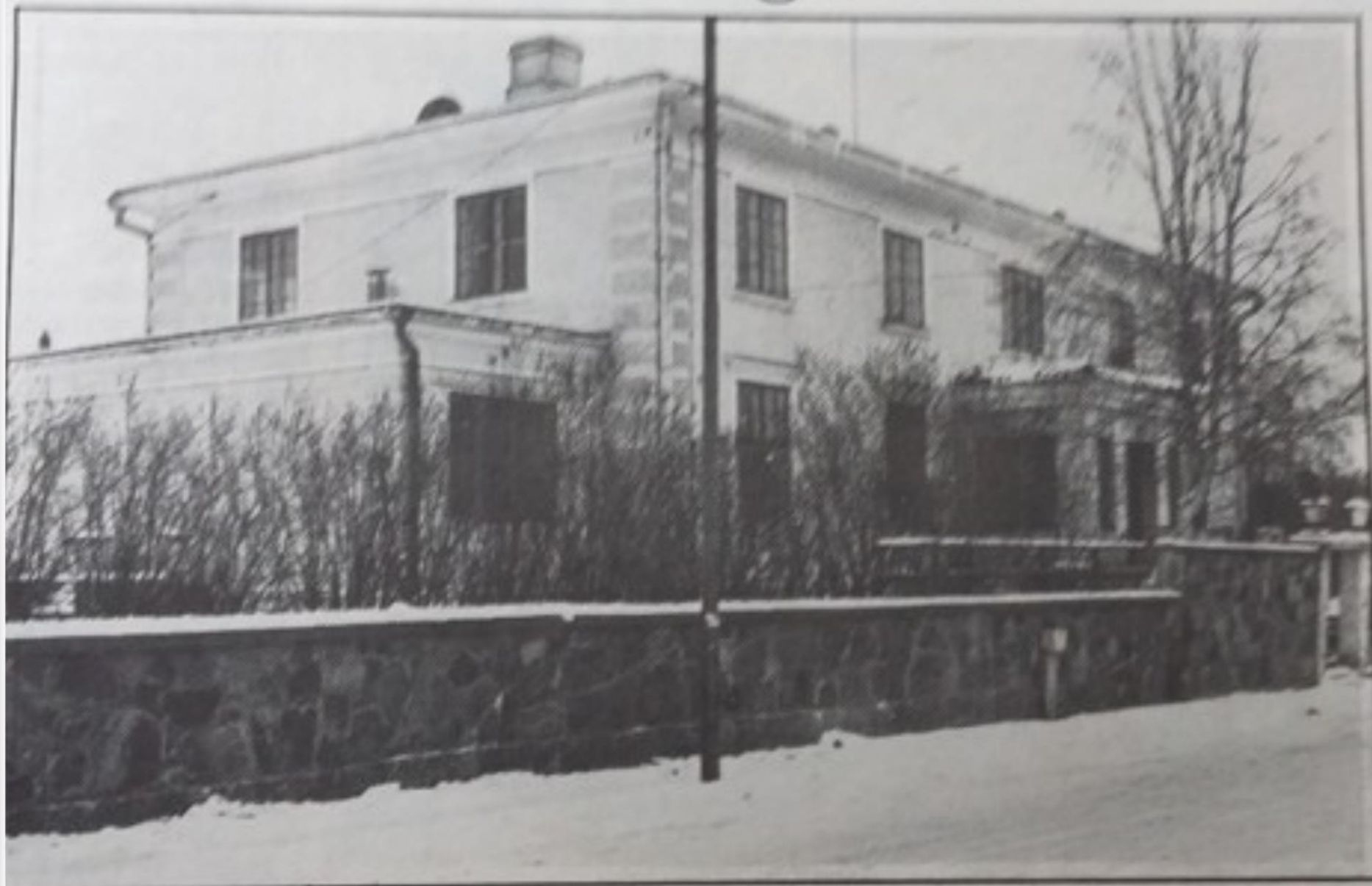

RODENSKA HUSET

Byggd 1924
Konsul Astley Rodén

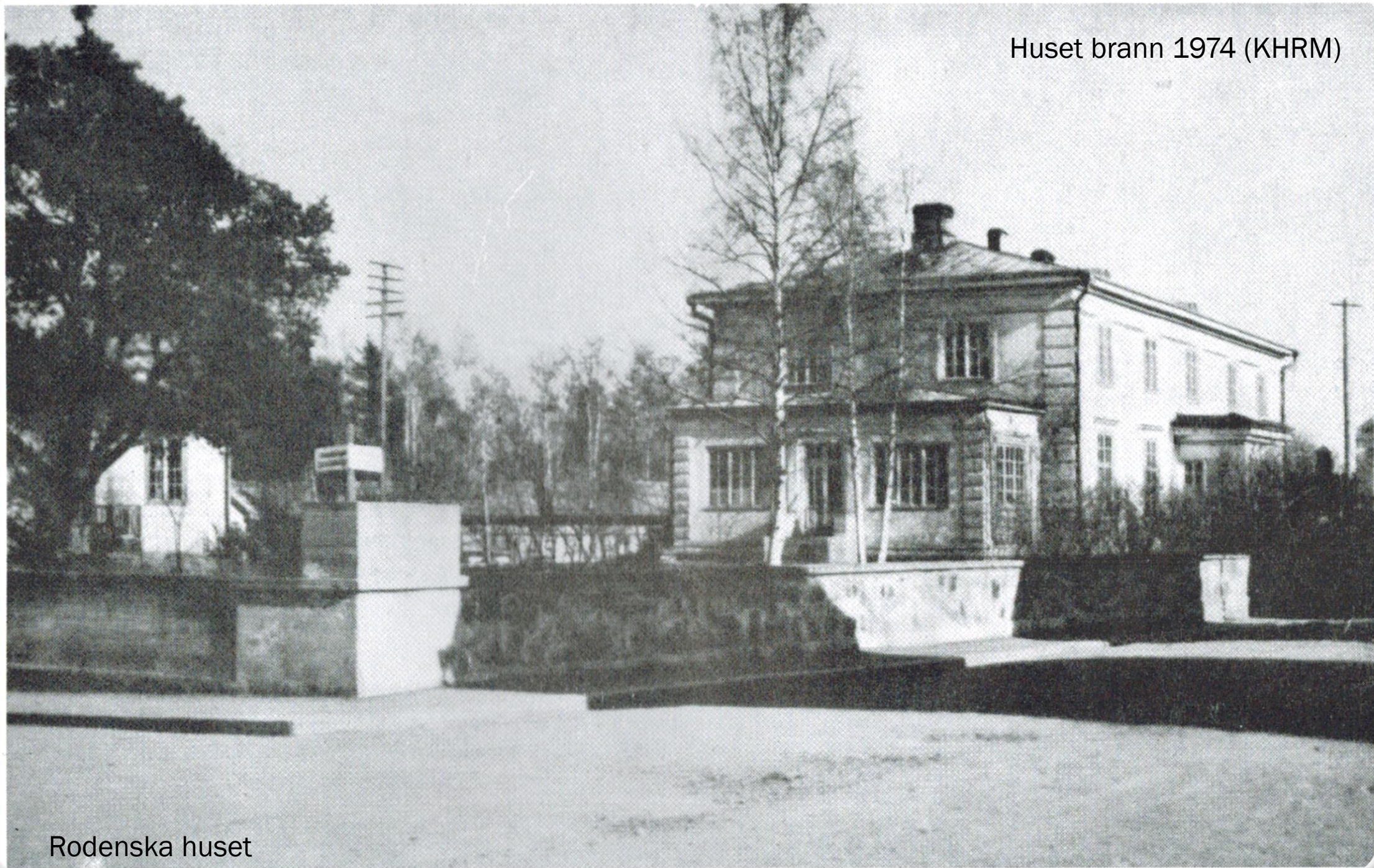

Svenska gården

Svenska gården muhkeine kivimuurineen oli kuin köyhän kaupungin palatsi.

Huset brann 1974 (KHRM)

Rodenska huset

Hotell Commerce

Brann 1893. Nuvarande Kokkolinna.

Sällskapsklubben verkade i byggnaden

Tobaksfabriken

Fabriken byggdes år 1763 och
Fabriksgatan fick sitt namn efter
tobaksfabriken.

Gamla Karleby - Krokola 15/10

Th. von S. S. S.

Otto Rodéns gård
Storgatan 2
1892

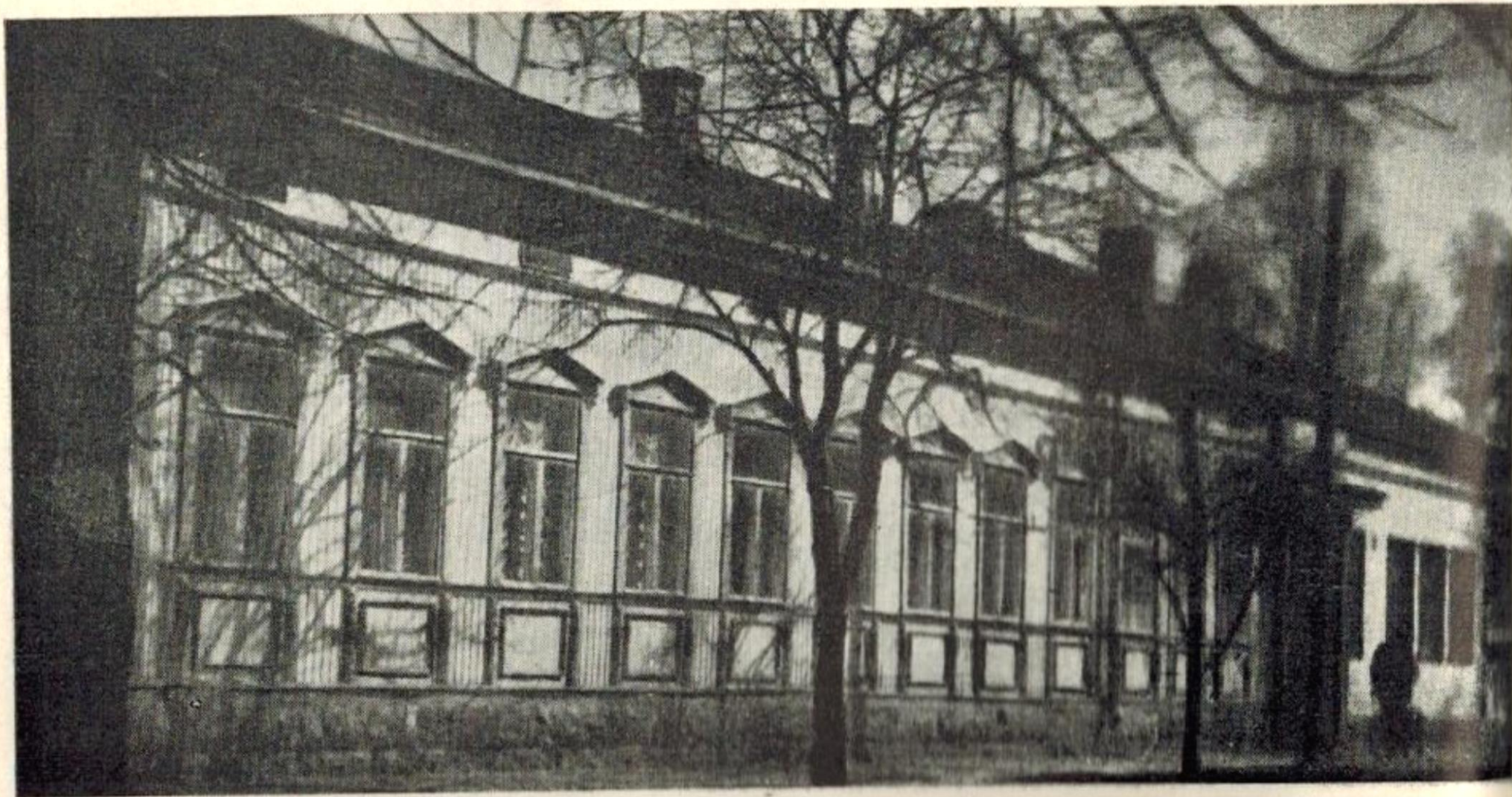

Storgatan 2 – KOP:s fastighet på 1920-talet
(mittemot Kokkolinna)

Storgatan 2 (Ritad av Alvar Åkerman)

3 112 Kansallis-Osake-Pankki Isokatu 2
3 113 Kansallis-Osake-Pankki Storgatan 2

Hus i fridfull balans..

*Fris' sin'
Kals*

Gamlakarleby
Kokkola v. 1903.

Storgatan 1903

Jean Kyntzells hus / Gamlakarleby Handels Ab (Slottes hörn)

Boehmska huset
Storgatan 6
(Nuvarande OP)

Byggd av handelsmannen Axel Böckelman år 1829

1980

Bild: Leo Torppa

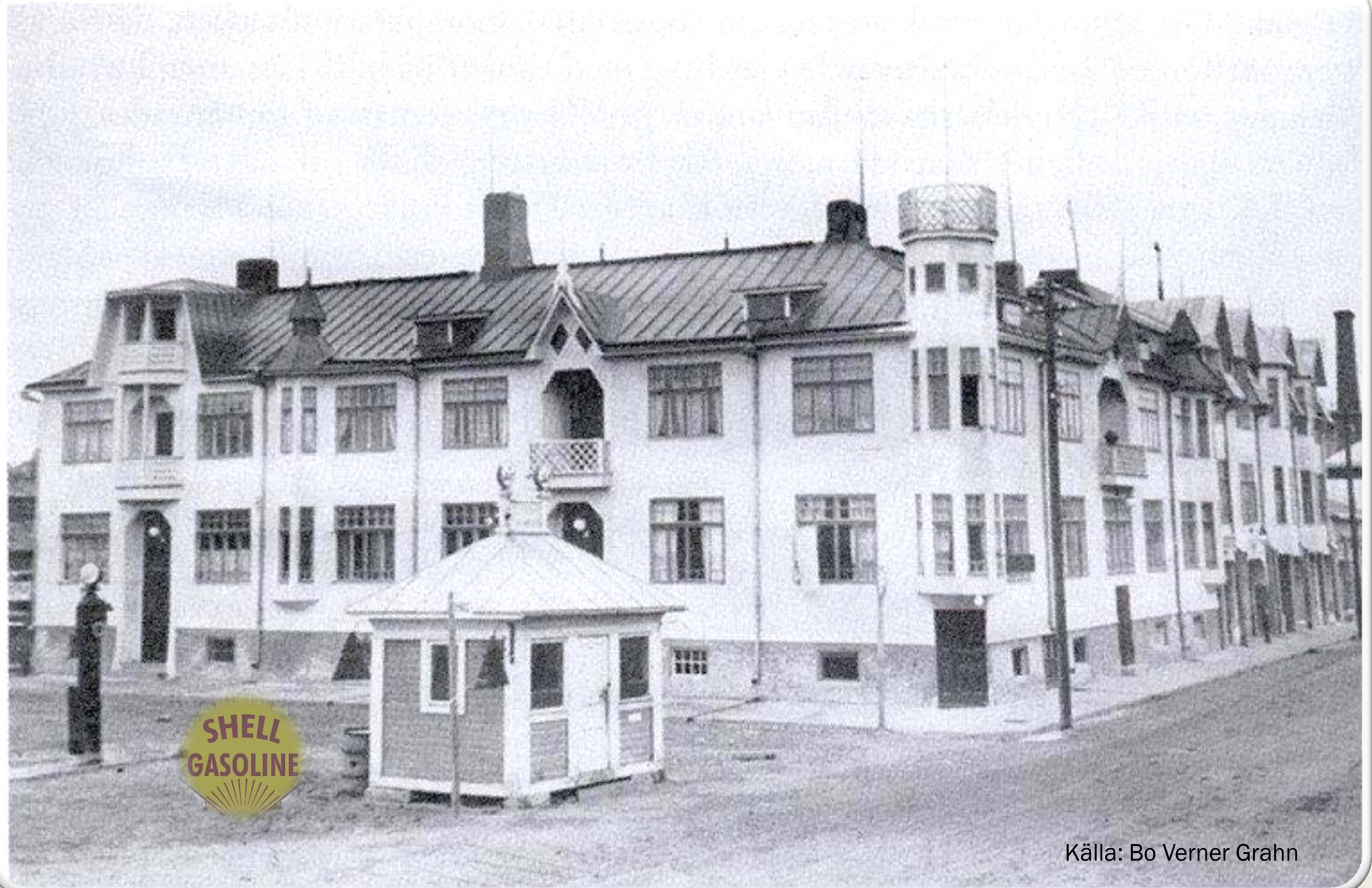

Bild: Peter Slotte

Niukkalinna

Iisakki Niukkala
byggde huset mellan
åren 1912-1916
Revs 1980

SHELL
GASOLINE

Källa: Bo Verner Grahn

Niukkalinna - Meijeriet

Niukkalinna

1979

H.Kangas 1968

Saluhallen - Strandgatan
Elverkshuset 1905 (Fronterus & Strengell)
Saluhallen 1909 (Alvar Åkerman)

Västra Parkens paviljong

1899-1958

Gamlakarleby, Västra parken

Gamlakarleby, Västra parken

Gamlakarleby
Kokkola

Parkpaviljongen
Puistopaviljonki

Västra Parkens paviljong

1899-1958

Västra Parkens paviljong

Mannerheimplatsen

Branden
1972

Leo Torppa

Alfr. Björklunds kolonial- och partiaffär.
Brann på 1960-talet

Torggatan / Storgatan

Alfr.Björklunds partihandel

Torghandel på gamla
salutorget

Alfr. Björklunds villa i Yxpila

Bild: Keijo Jokinens arkiv

Nikkiläs butik och Pika-Baari, VaPe t.v. Hagas korvfabrik - Långbrogatan

Långbrogatan på
1960-talet
(Bild: Leo Torppa)

Bild: Leo Torppa

Långbrogatan – Björkmans gård (Ermo) och
Öllers Handelshus (Prests)
Båda uppförda 1862

Eglé Björkmans gård – Storgatan
(Nuv. "Ermos" fastighet)

Byggd år 1862

Storgatan 11
Björkmans gård
1862

Nuvarande "Ermo"-fastigheten

STORGATAN 29
Biograf Central

Huset byggdes av Jacob Donner som bedrev handel i huvudbyggnadens nedre våning.

Biograf Central ritades av Alvar Åkerman år 1907

Biografdelen "Central" och huvudbyggnadens trädel brann år 1919.

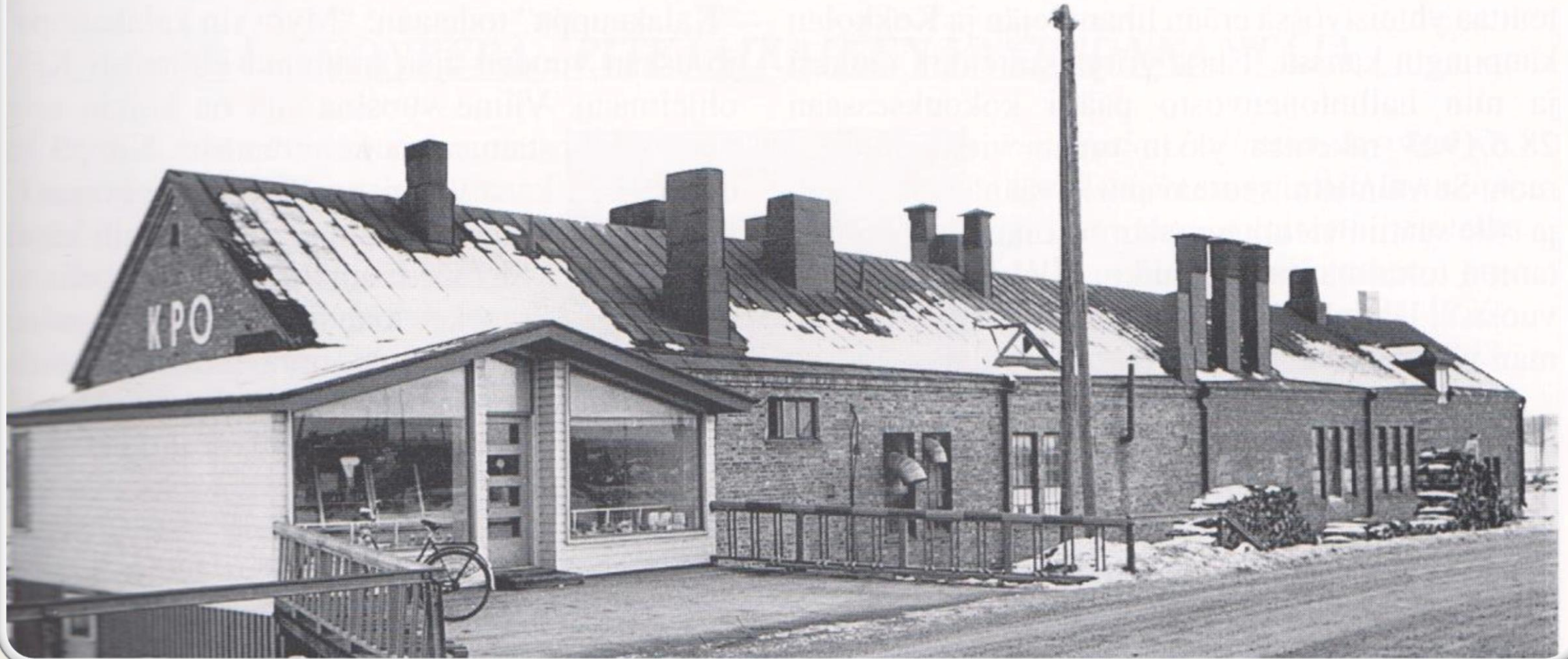
Föreningen "Mercurius" återuppförde huvudbyggnaden och fortsatte med caféverksamheten i övre våningen.

1907

KPO:s slakteri invid järnvägen
(Nuv. Nedfart till Prisma)

KPO:s slakteri invid järnvägen
Sandströms snickereri

VR:s arbetarbostäder

VR
arbetarbostäder

Libeckska Sjukhuset - Sjukhusgatan

Libeckska BB – Sjukhusgatan (Tidigare Alkulan koulu)

TERVEYSKESKUS
TALOUSTOIMISTO →
← VUODEOSASTO I

HALSOVÄRDCENTRAL
EKONOMIBYRÅ →
← BÄDDAVDELNING I

Hörnet av Långbrogatan och Hakalaxgatan
Atomo i bakgrunden

Bild: Leo Torppa

Bild: Vanaja Viesti / 1964

Atomo Oy:n liiketalon komea julkisivu Pitkäsillankadun puolelta nähtynä.

ATOMO - Långbrogatan
Byggt av Runar Nyström för bilaffären
Tidigare Norrgårds

Hakalax polishäkte
Långbrogatan

Bild: Leo Torppa

Hakalax polishäkte – Långbrogatan
1928 / förbudstider

Senare KePa:s Esso-station

Bild: Thylins arkiv

Bild: Leo Torppa

Fennia baren / Vicki Nehrenheim - Långbrogatan

Ristrandsgatan
Anderssons verkstad

Gamlakarleby Handelskompani - Långbrogatan
Byggt av Jan Forsén 1839

Kokkola - Gamlakarleby

Gamlakarleby Handelskompanis gamla fabrik (Anttila P-hus) - Långbrogatan

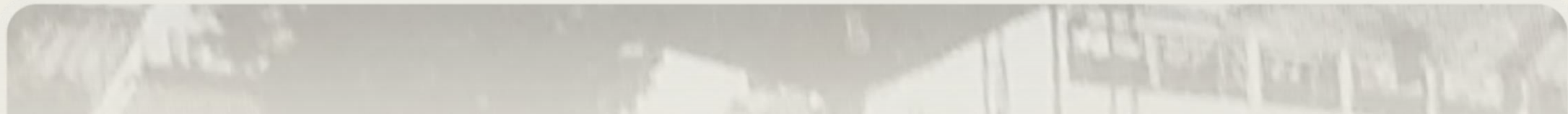
V. Orell Målerifirma & Skobutik - Långbrogatan

Kahvila – Ruokala
Nuvarande Halonen (Åström)

Åströms gårdsbyggnader
Café och Matbar

VNB/KHRM

Torikatu 25, veljekset Nybergin talo, Ford automyynti.

"KeLe"

Nybergs hus

Tavik 1905

- Metodisternas Emanuelkyrka i hörnet av Gustav Adolfsgatan och Långbrogatan. Huset hade byggts år 1890, och det revs år 1974. Leo Torppa.

Torggatan

GaTel

Storgatan 22
Café Fenix

Gamlakarleby Sparbank / Storgatan 5

Keijo Jokinen

Säästöpankki ja Niemen talon saneeraus, Isokatu 7, 1940-1950-luvulla

1802

Storgatan 8 - Gustaf Libecks hus - senare Herrmansons
mellan Kyntzells och Boehms (Maxim)

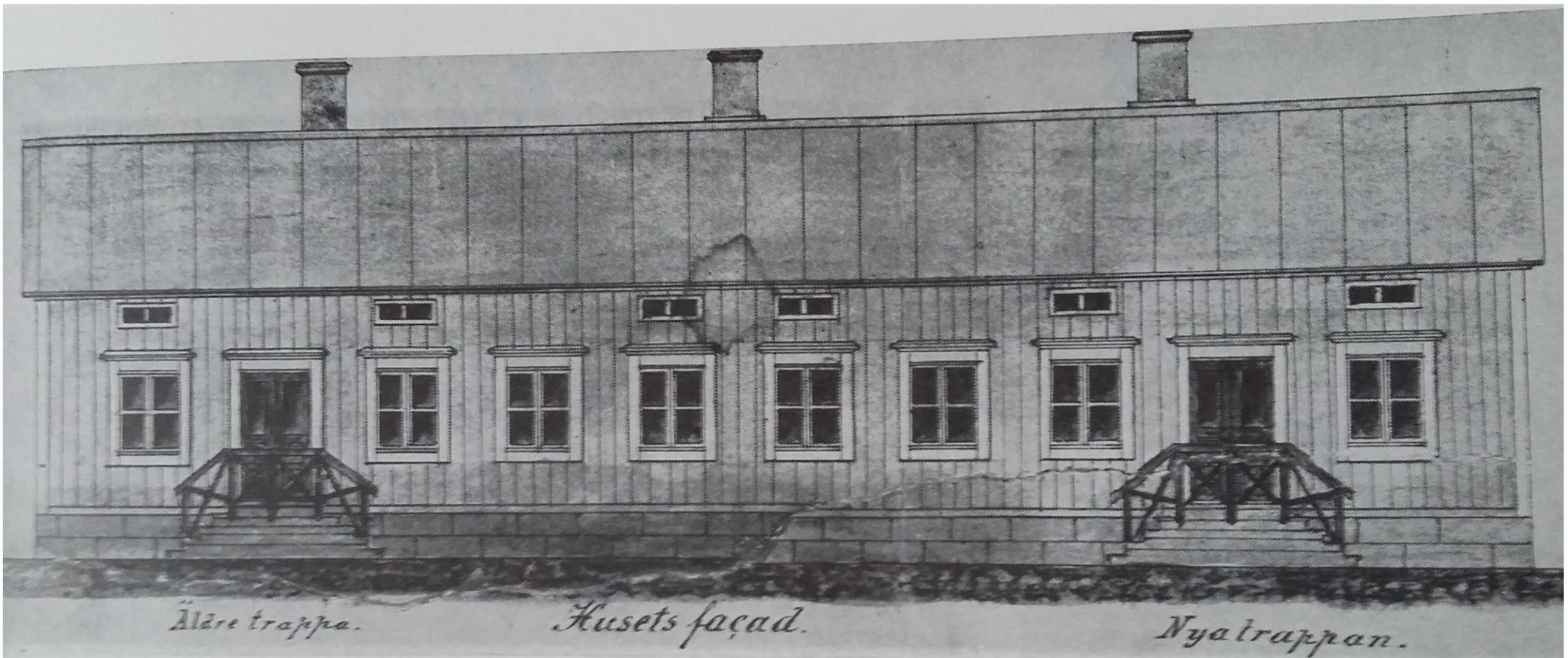

Bild 20. Libeckska gårdens fasad mot Storgatan.

Byggskeden: 1760 / 1786 / 1802

Gustaf Libecks/Hermanssons hus

Gustaf Libecks/Hermanssons hus

Boehmska gården

Kalkbän—Gemma Karleby
Jankala—Storgatan

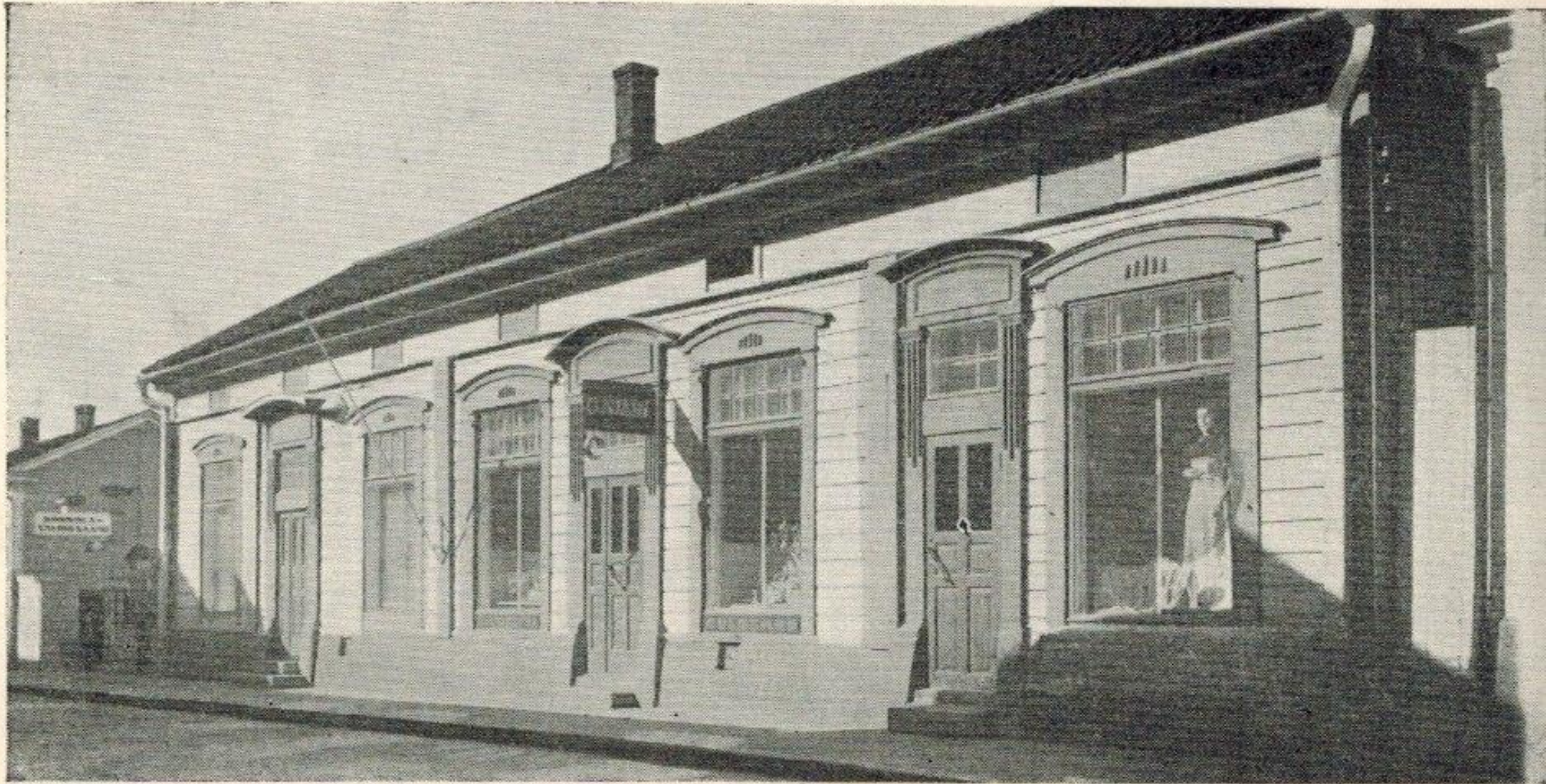

Kalkbän—Gemma Karleby
Jankala—Storgatan

Restaurang Furu - Apotek i hörnet - Mannerheimplatsen

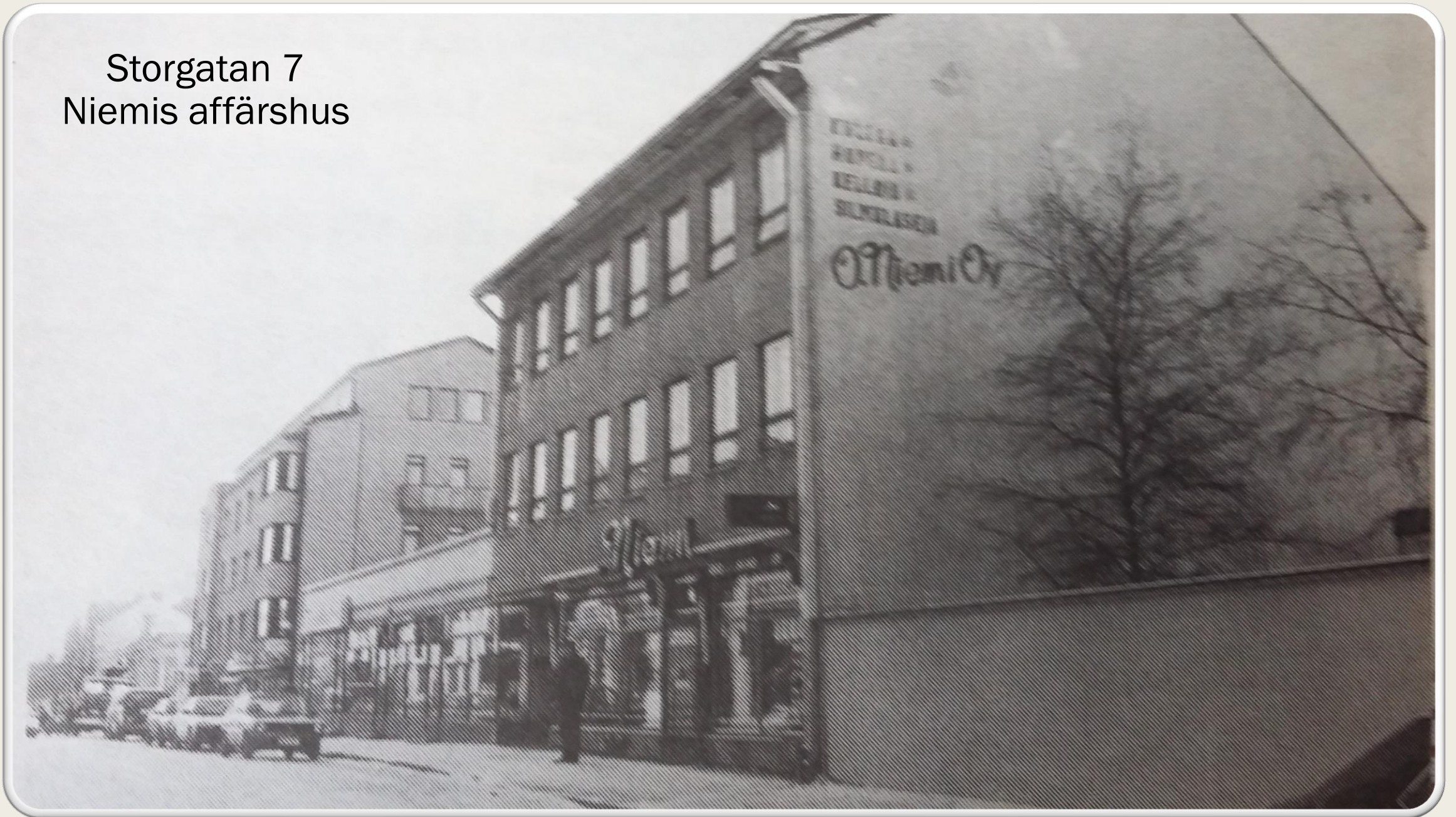

*Kultaseppä O. Niemen liiketalo Isokatu 7
Guldmed O. Niemis affärshus Storgatan 7*

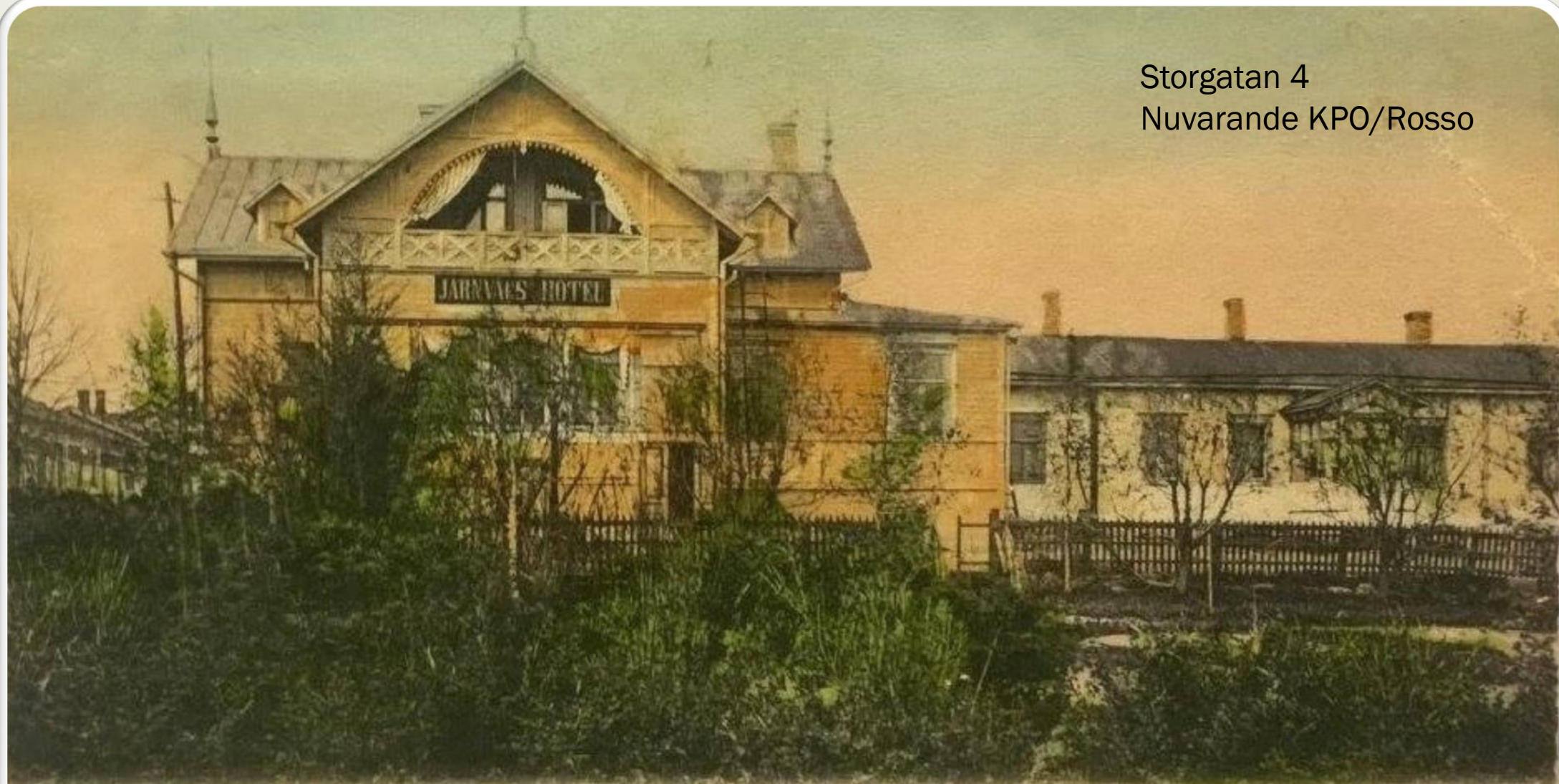

Storgatan 7
Niemis affärshus

Storgatan 4
Nuvarande KPO/Rosso

Gamlakarleby. Järnvägshotellet.
Kokkola. Rautatienhotelli.

KPO:s affärshus - Tidigare Järnvägshotellet - Storgatan

KPO

Korona
Lipponen
KUKUJEN KUNINGAS
MARALVELI

TAVARATALO

UKINE
STEL MESSIEN
ESTEN PÄÄLLÄ

113 VÄNÄN

13 ARAKKA 245

8 Oulu
80000 497

NOVA 1117

WYNNY HILTONIN

KPO KASSA
KPO KASSA
KPO KASSA

TAVARATALO

BARI

YC-728

KPO - backen

Mellan Kokkolinna och
gamla Samskolan GSSL

Kailas hus
Nuv. Mediakulma

Kailas hus
Nuv. Mediakulma

Livlig byggverksamhet
Gkby Bilaffär
Sokos varuhus

Kailas hus

Stransgatan 7/9 med Polishuset i bakgrunden / 1940
Nuv. Maxim

Jakob Finniläs tobaksfabrik 1870-

Bild: Museokuvat/Synnöve Ahlbäck

Strandgatan 7/9
Nuv. Maxim

Tobaksfabriken

Finniläs tobaksfabrik lär ha verkat i hörnet av Strandgatan och Fabrikgatan. Fabrikens piptobak var mycket populära i de olika konsumentgrupperna, likaså cigarrerna Kokko och Jägaren. Jakob Finnilä dog 1891. (Annikki Wiirilinna/1987)

Donnerska huset har idag
renoverats till ursprungligt
skick från 1810

Western
1978-

Bild: Peter Slotte

Kyntzells gårdsmiljö i stadens
absoluta centrum år 1963

Polishuset
Strandgatan

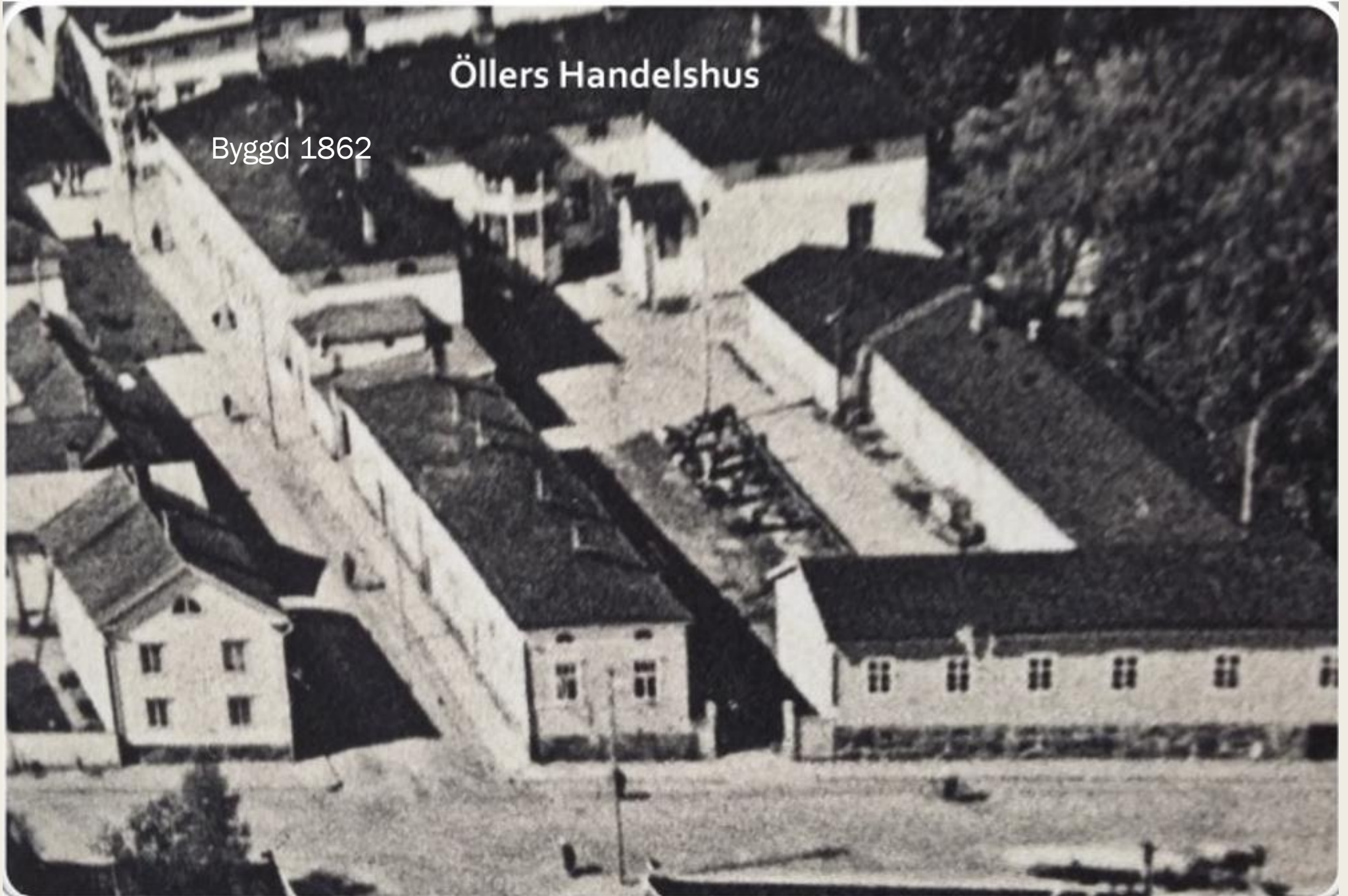
Byggt 1912 / Alvar Åkerman

Rivning för Prests
affärshus
Bild: Rolf Prest

Öllers Handelshus

Byggt 1862

Öllers Handelshus (nuv. Prests)
Byggd 1862

Långbrogatan
(Nuv. Kvarngården)

Hudaffär Verner Mattsson
1927

KHRM

Werner Mattsonin talo.

Långbrogatan
Werner Mattsons hus

Mattssons Kvarn – Långbrogatan
(Kvarngården)

Nuvarande Halpa Halli

Fabriksgatans bro - "Pikkusilta"

Fabriksgatans bro 1949
"Pikkusilta"

Savolainens hus

Fabriksgatan

ÖB / Österbottningen

1938-1984

Ö.Kyrkogatan 18 / Torggatan

Tidigare BB och läkarbostad

Husmodersskolan

Skolan var också delägare i Bagerifirma Aitta Kivilaakso & Knit, som ville befrämja finskhetsidén inom bageri-branschen.

Man ville erbjuda bröd bakade av finskspråkiga bagare och bagerier.

Bolaget gick dock i konkurs under det första verksamhetsåret.

Källa: Gamlakarleby stads historia IV (s.132)

1916

Husmodersskolan i korsningen av Torggatan och Gustaf Adolfsgatan

Kokkolan tapahtumissa talvella 1918 oli silloinen emäntäkoulu Torikadun ja Bulevardin kulmassa tärkeä muonituspaikka.

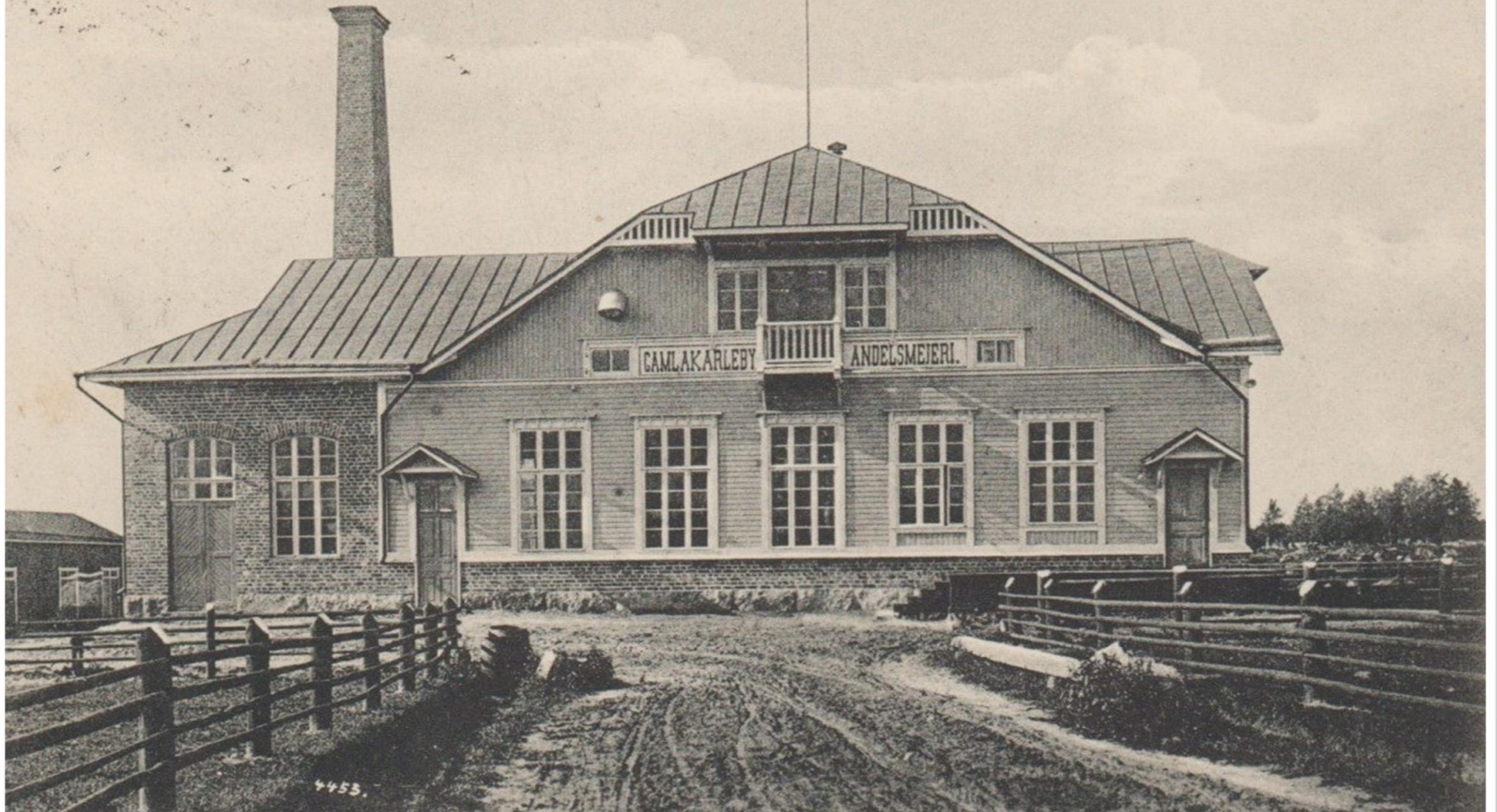
Boulevardsgatan
Boulevaardinkatu
Kokkola - Gamla - Karleby

Husmodersskolan

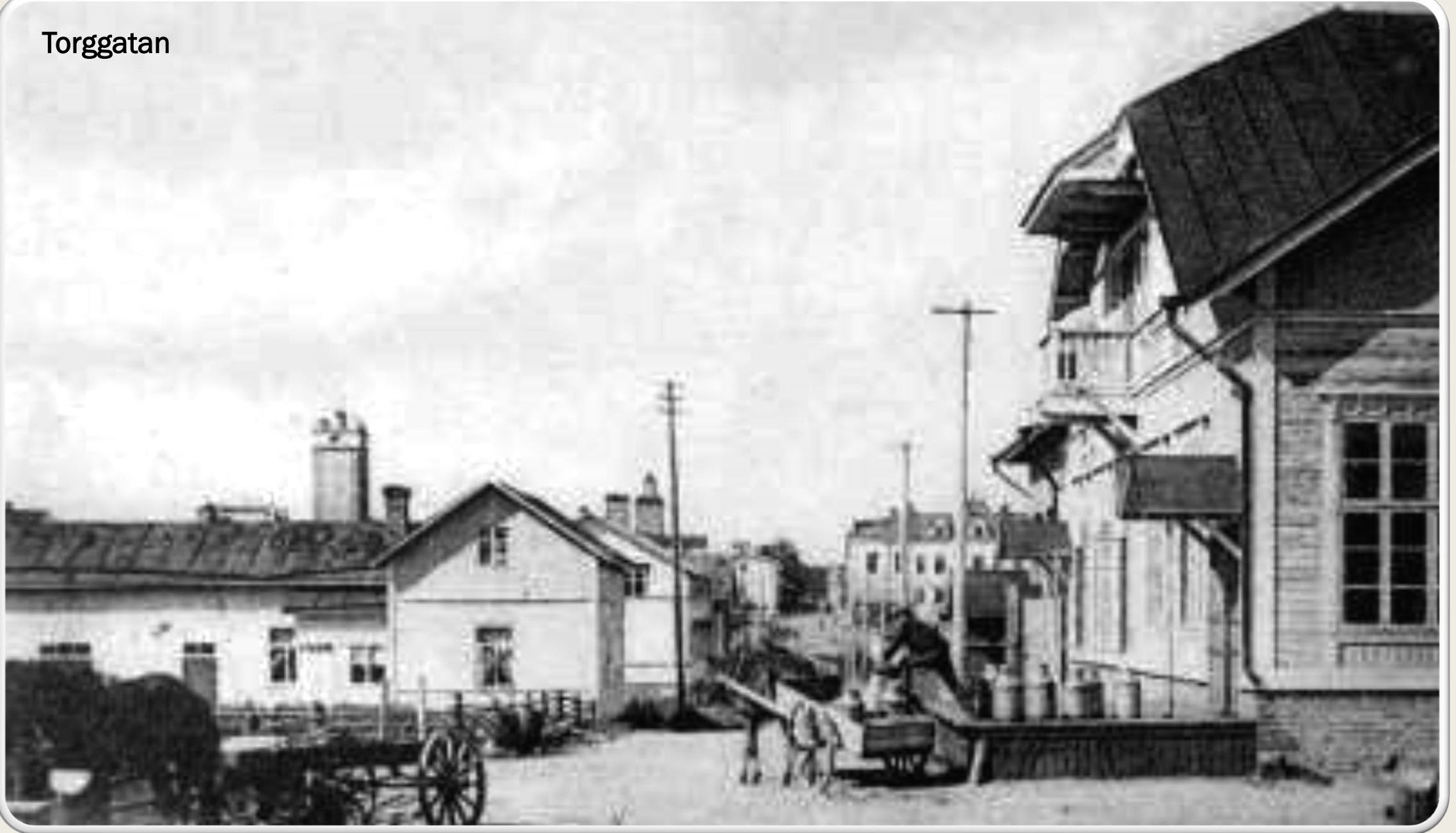
1905 - 1961

Gamlakarleby Andelsmejeri. Kokkolan osuusmeijeri.

4453.

Torggatan

Gamlakarleby Andelsmejeri
Torggatan

Torggatan

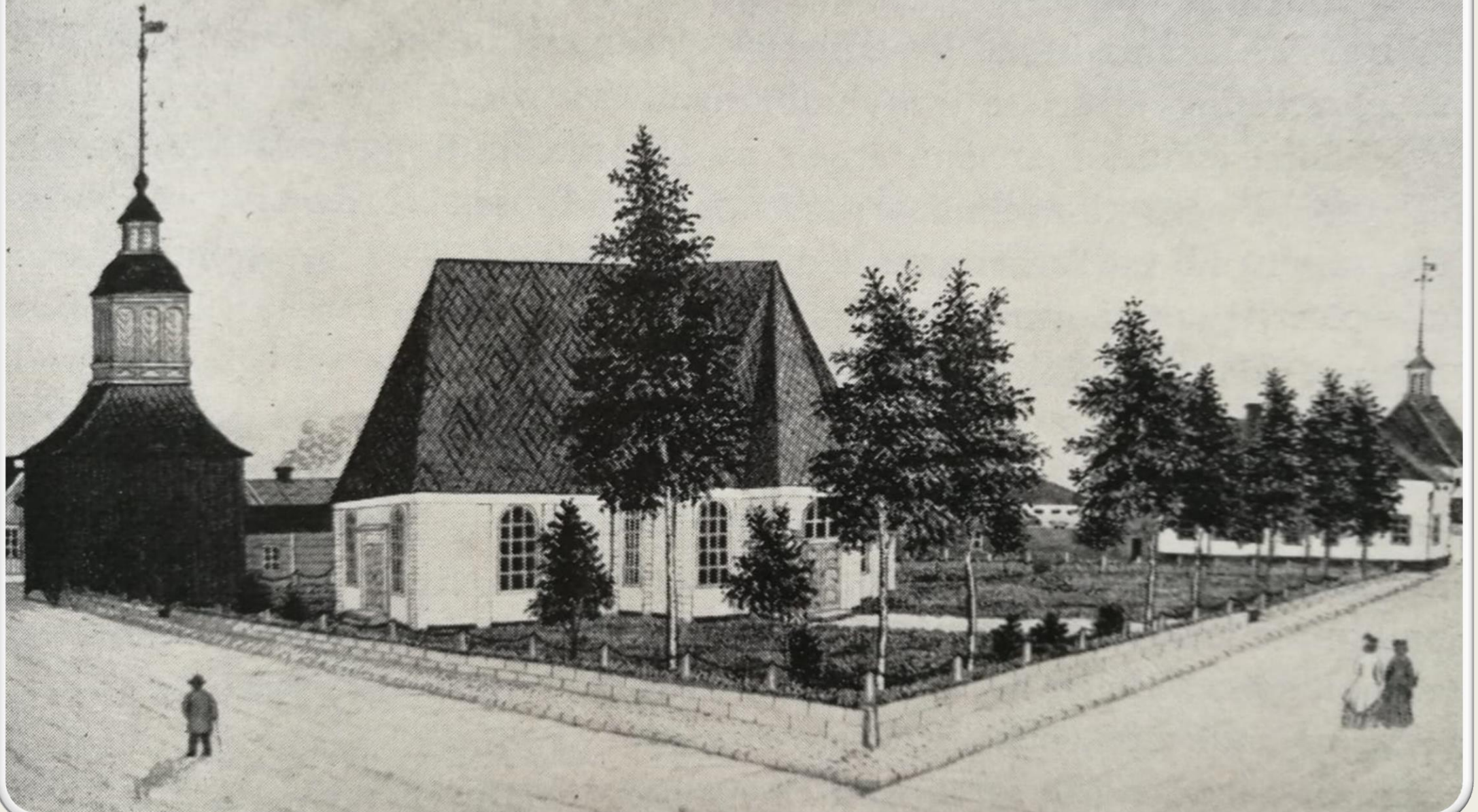
Café Norrbaggen

1842 - 1954

Gamla brandstationen mittemot kyrkan,
Torggatan

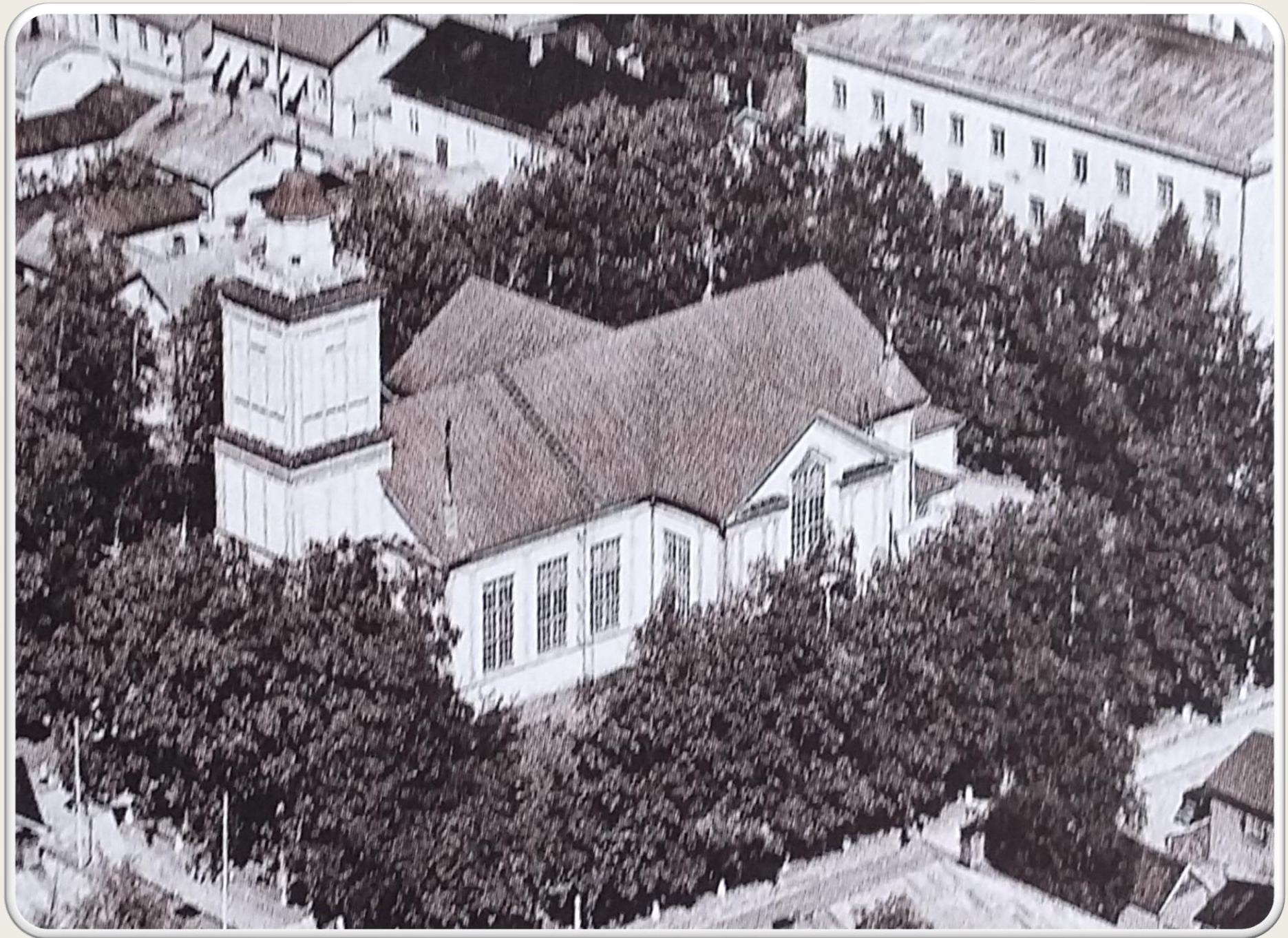

1654-1876

1877-1958

Branden
1958

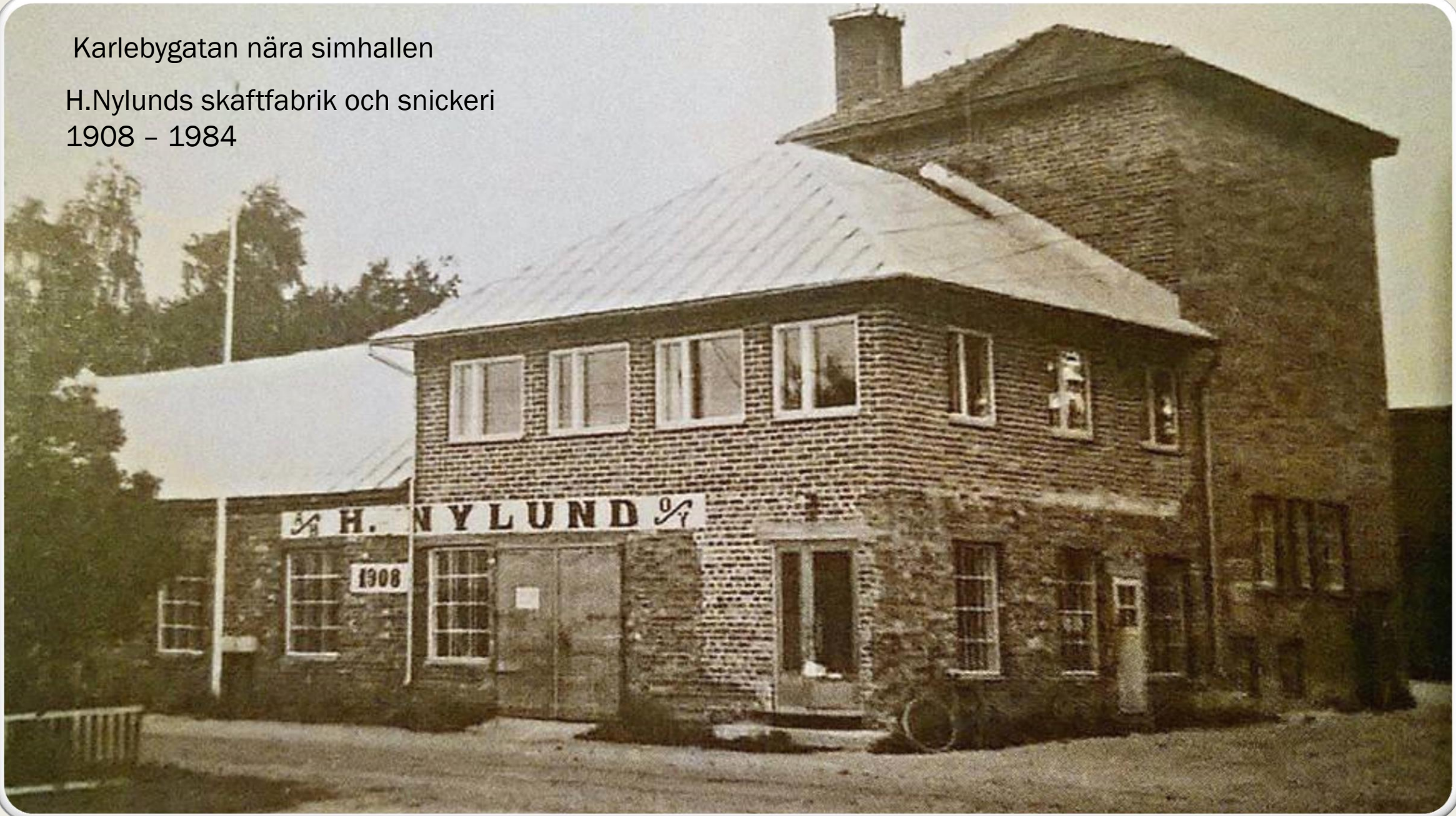
Ab Gamlakarleby Handelskompani

Nya fabriken på Tjärhovet 1960-1975

Karlebygatan nära simhallen

H.Nylunds skafffabrik och snickeri
1908 - 1984

Tjärhovet

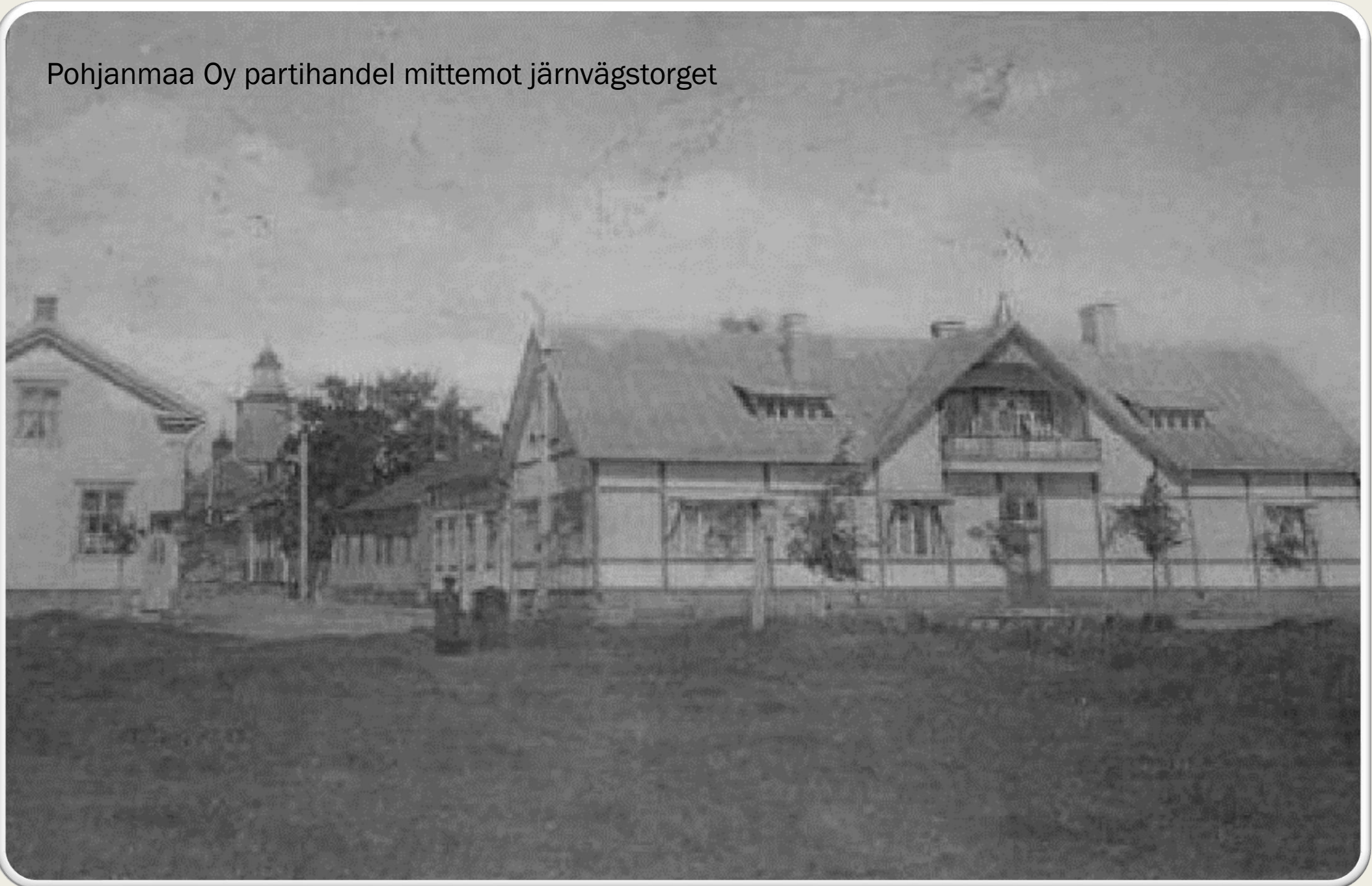

Gamlakarleby Stensliperi Ab invid järnvägen vid Mesilä (Gustav Forsells morfar/Mattson)

Kesko Oy partihandel
Vasavägen

Pohjanmaa Oy partihandel mittemot järnvägstorget

Pohjanmaa Oy partihandel mittemot järnvägstorget

"Nyyjork" sjömanshusen invid sportplan

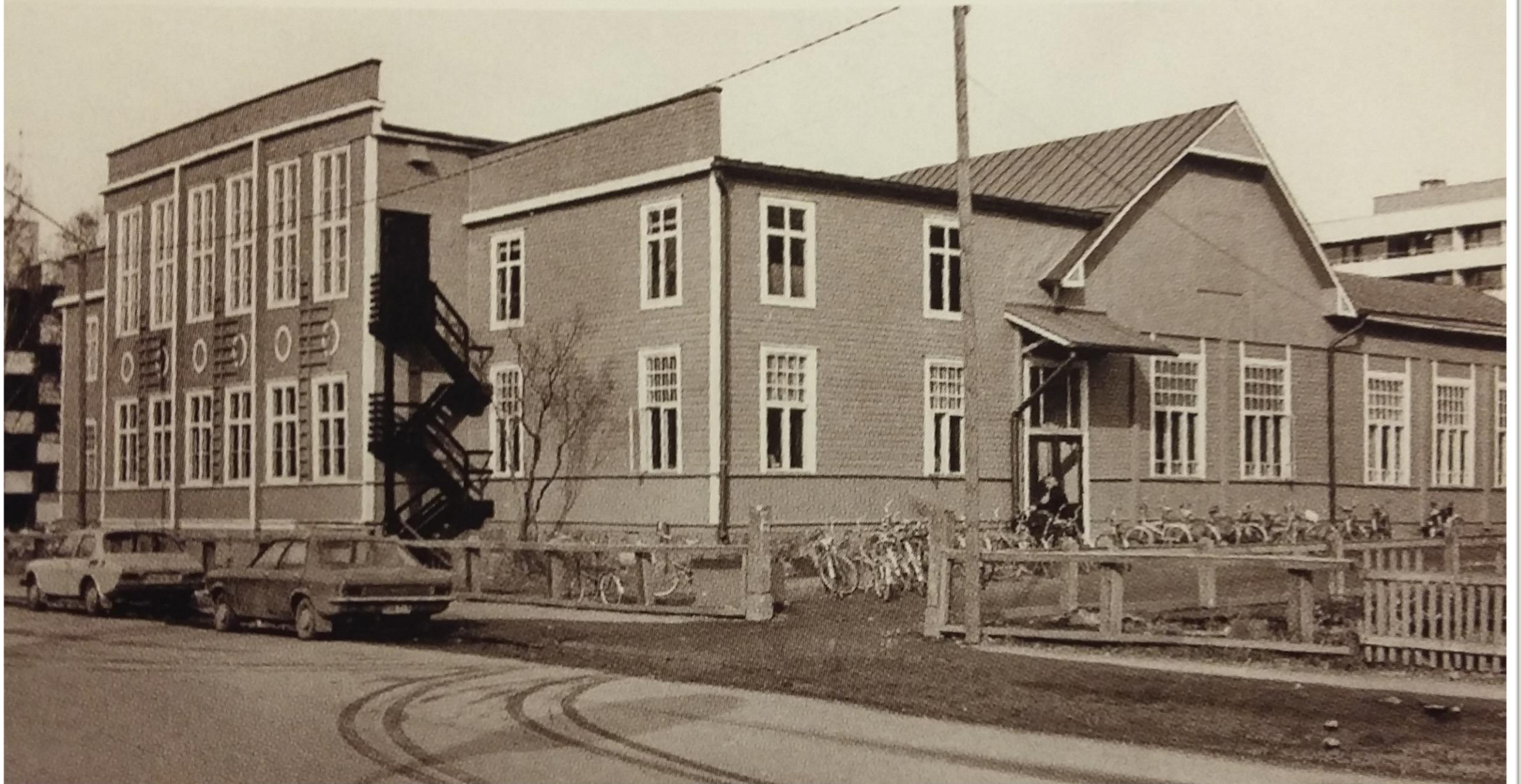

Karlebygatan
Idag Konekeskus

Chydenius folkskola 1913
Revs 1997
Torggatan 4

Chydenius folkskola
Torggatan 4

Chydenius skola byggdes 1964 på Anders Chydeniusgatan

Bild: Eugen Söderström

Skolan revs 2018

Gamla samskolan
(GSSL)

Ritad av arkitekt L.J.Lindqvist 1866
Förstorad enligt ritningar av C.F. Rosqvist 1888

Gamlakarleby Sv. Samskola

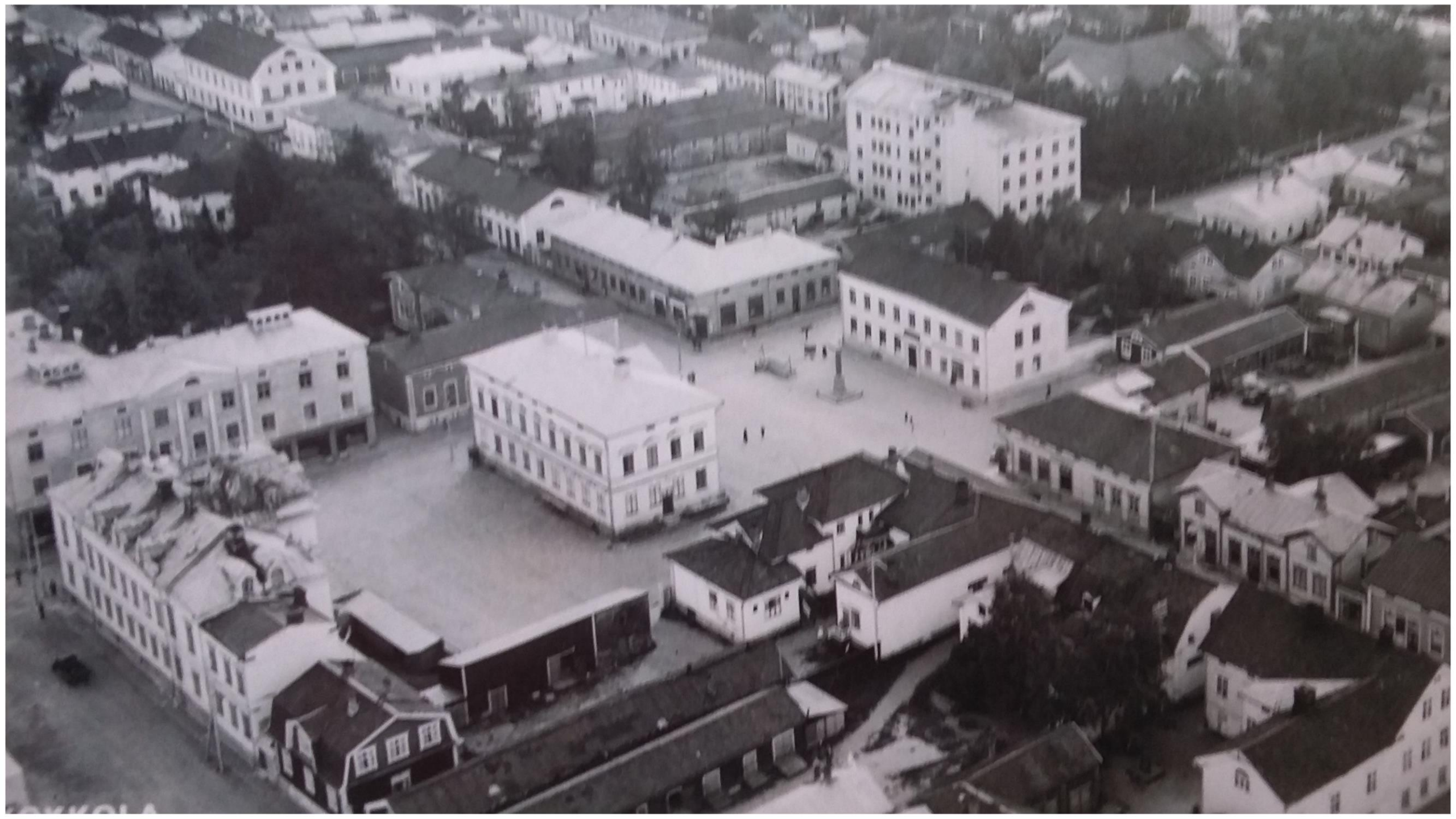
Branden 1990

Keskipohjanmaan kirjapaino
Hotel Hospitz
KPO/vd bostad
(Matkayhtymä/RTV service)

Axel Hagas korvfabrik

Axel Hagas korvfabrik

V.Kyrkogatan 19 (Församlingscentret)
Edv. Siléns Uraffär

Edv. Silén
AMLA KARREBY

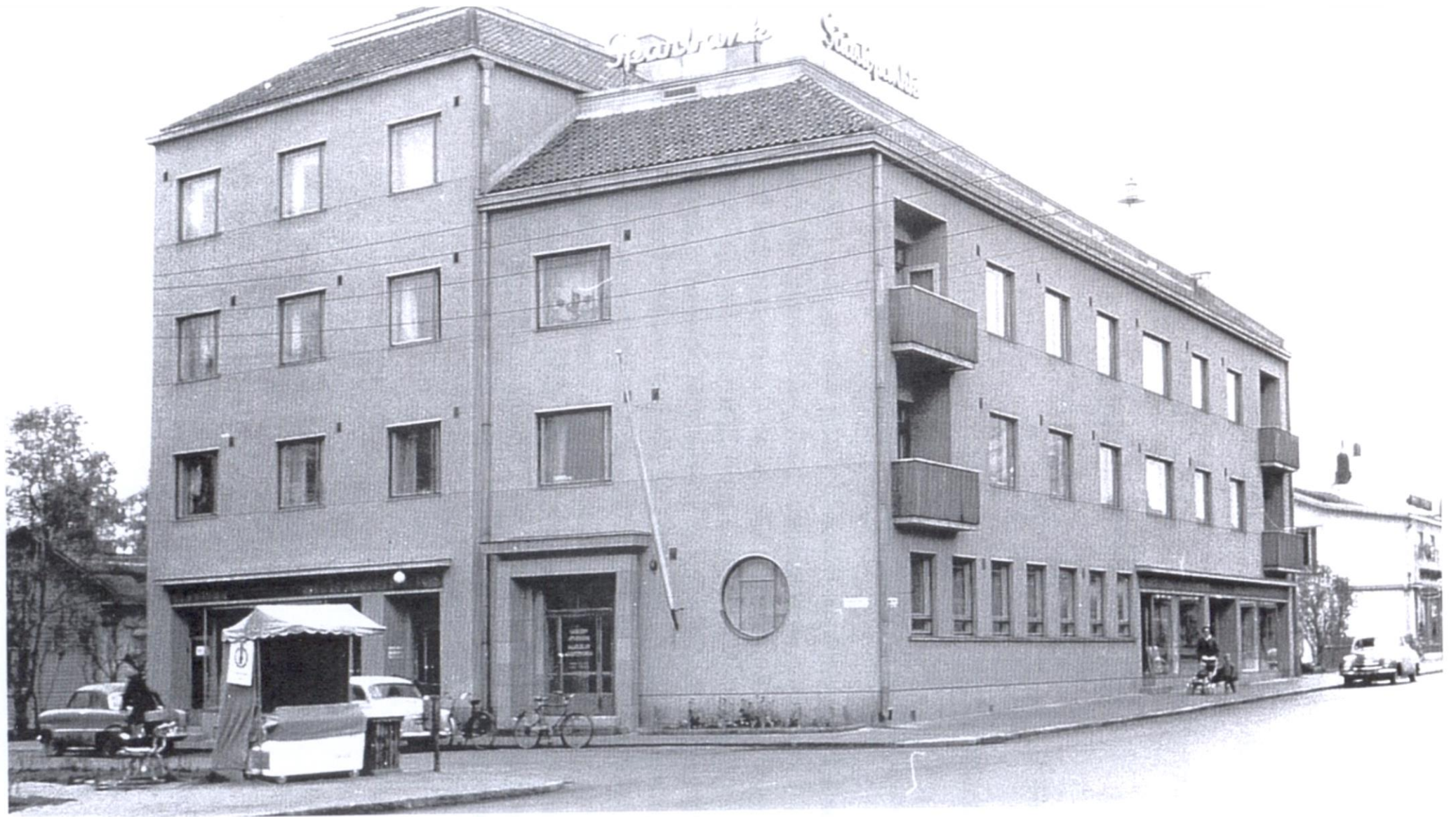

Strandgatan; Telegrafen, Posthuset

1962

Bild: K.Mäkinen

Karleby Sparbank - Kaarlelan Säästöpankki

Byggd 1951
Ritad av arkitekt Matti Finell

KARLEBY KOMMUNALKANSLI

1972-1977

Bild: Karleby sockens historia IV

Långbrogatan 12

Långbrogatan - Helge Hallmans Bilaffär

Lindroosin
Tukku

Chydenius folkskola

Långsved

Långbrogatan 8

Bild: Leo Torppa

Torggatan 6

Byggt av C.E.Enqvist 1917

Maria Åkerbloms och Eino

Vartiovaaras hem under

Karlebytiden

1922

Saarukkas gård i Hakalax (1906)
(senare Hakalax Shell)

Huhtamäkis karamellfabrik invid Suomen Marjat
Nuv. Kallestorg

1920

Lindroosin Tukku

Bild: K.Lindroos

1960-talet

Isokangas

Thylin

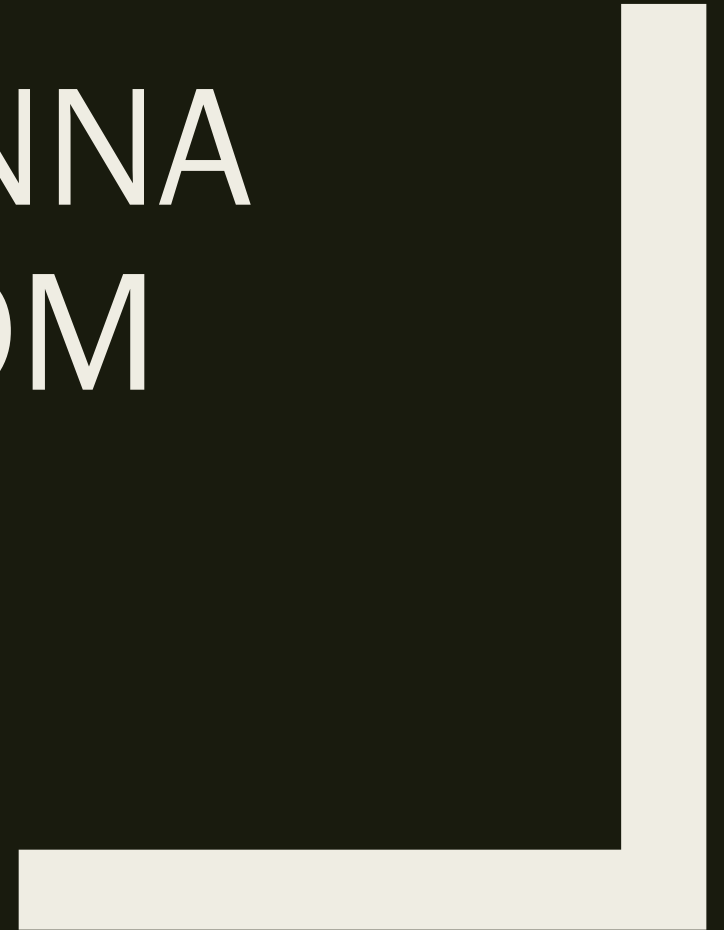
Atomo

Kesoil

Granholm

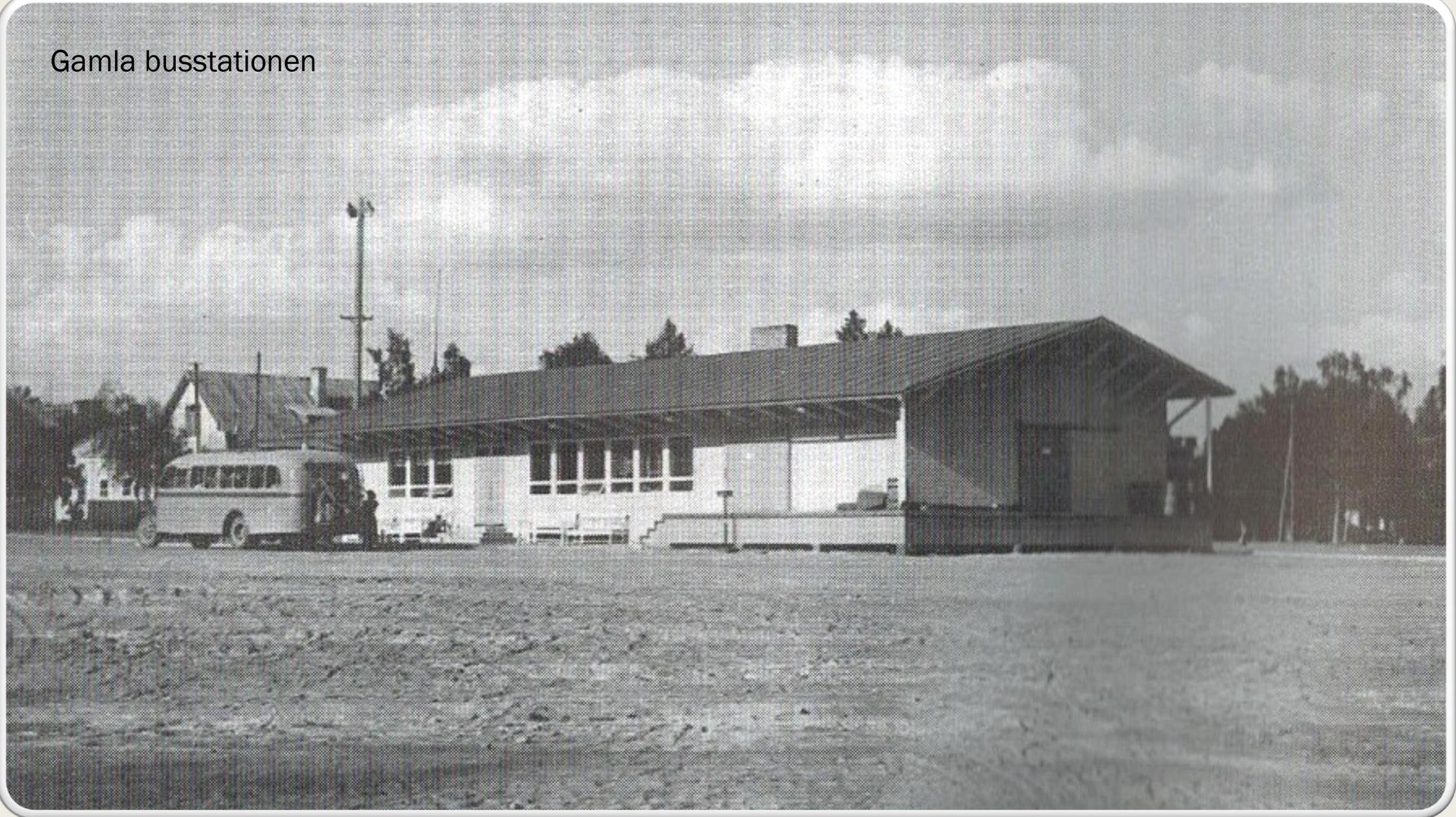
DIVERSE ALLMÄNNA
BYGGNADER SOM
FÖRSVUNNIT

Vägningshuset ca 1906
Mejeribron byggdes 1905
(fotat från Societetshusets fönster)

Gamla busstationen

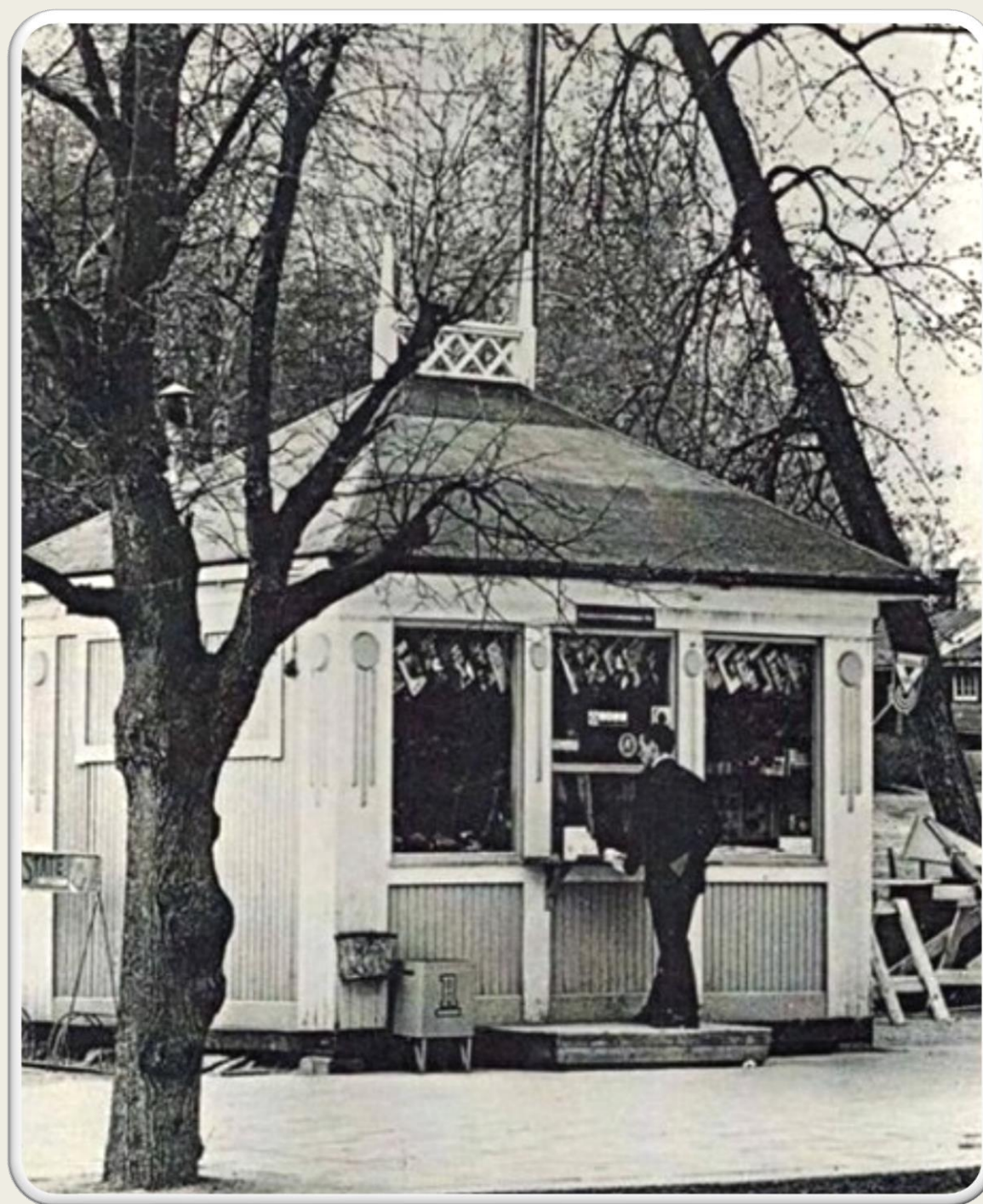

Stationskiosken

Här hämtade man sina
dags- och veckotidningar

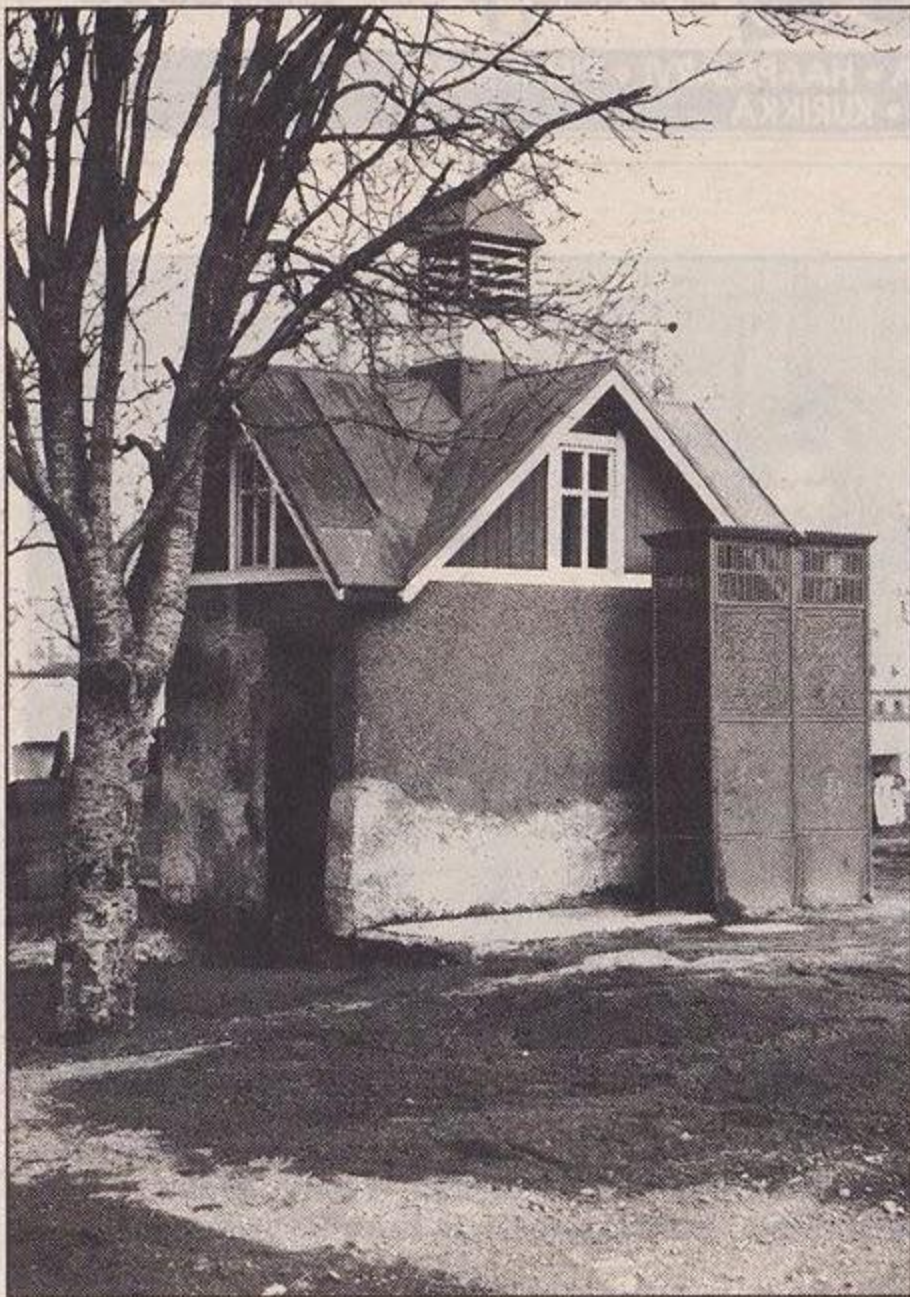

Kiosken
Vid
Västra parken

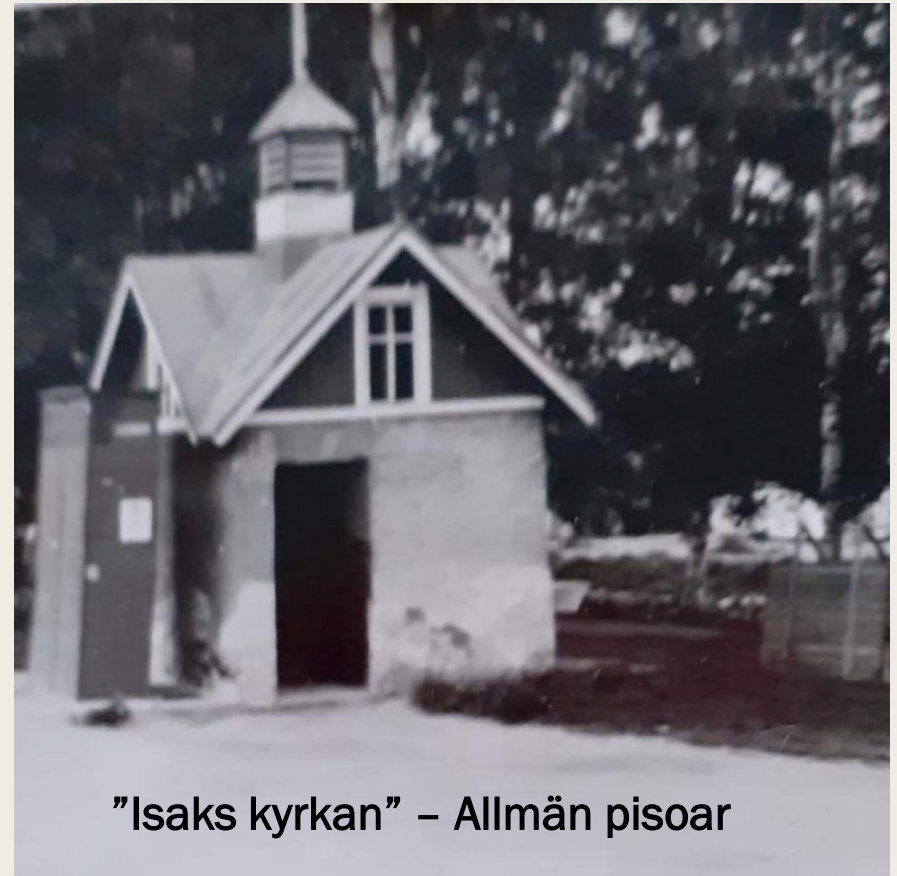

Vattenposten
invid samskolan

Leo Torppa

"Isaks kyrkan" – Allmän pisoar

Rantakadulla kalahallia vastapäätä toimi pitkään tämä Iisakin kirkkona tunnettu yleinen käymälä. Sen liepeillä liikkuvat viinanmyyjät, sota-aikana myös jopparit sekä kellokauppiat. Ja bisnes sujui, varsinkin iltahämärissä. Varmasti ei tiedetä, mistä lempinimi Iisakin kirkko alunperin keksittiin. Ehkä se annettiin rakennustöiden hitaan edistymisen vuoksi tai sitten wc:n puhtaanapidosta vastanneen Iisakin mukaan.

Bakom Idrottsgården

Leo Torppa

Kuplauimahalla 1970-luvulla.

Torggatan 2
Helmut Nehrenheim

Kioski

Metro

Kiosken

1950-talet

Långbrogatan; Fennia kiosken, Kemikalia Widlund, Gunnar Anderssons bilaffär

Bild: Leo Torppa

1980

Bild: Peter Slotte

Union servicestation (Leif Sundholm) på Långbrogatan (Kallestorg idag)

Finlands äldsta bevarade
Shell-servicestation,
Foto från 1930-talet

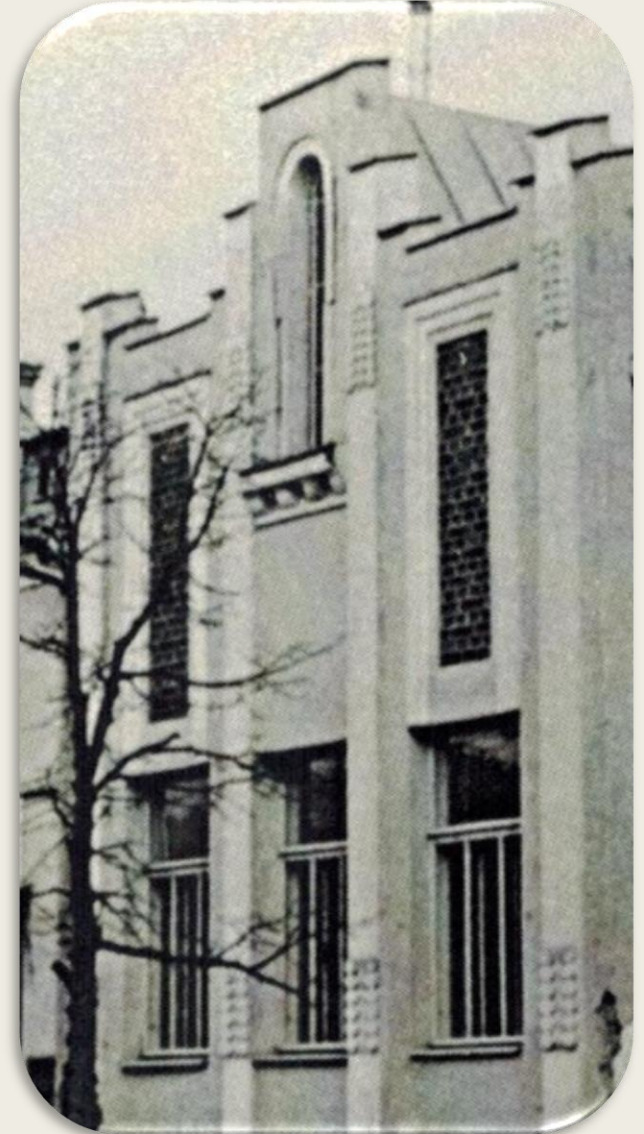
Brännvinsbränneriet invid Sundet
Grundades 1869

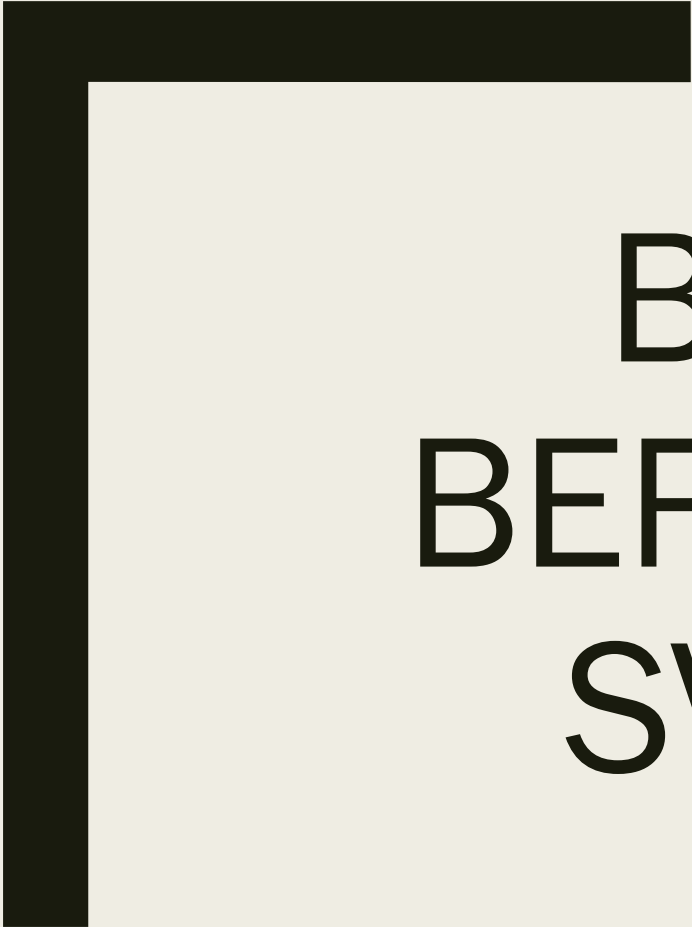

1910 Bränneriet och Strandpromenaden. med kyssarnas bro

En försvunnen arkitektur

BILDER SOM
BERÄTTAR OM EN
SVUNNEN TID

Lars-Eric Thylin / 2022

Gammall Carleby

Källhänvisning

- Ett Företagsamt Folk, Leo Torppa, Keijo Jokinen, Eero Huima, Toivo Sandkvist, Annikki Wiirilinna, Peter Slotte, K.Mäkinen, Derrick Frilund, Gamlakarleby stads historia, Museokuvat, KHRM, Postkort, Ilmakuvat, Karleby.fi, privata arkiv.

Tidsresa i serien "Bilder Berättar"